

**ДЕРЖАВНЕ АГЕНТСТВО
ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ
УКРАЇНИ**

ДЕРЖЛІСАГЕНТСТВО
вул. Шота Руставелі, 9-А, м. Київ, 01601
тел.: (044) 235-55-06
тел/факс: (044) 235-77-24
E-mail: sprava@forest.gov.ua
Код ЄДРПОУ 37507901

**STATE FOREST RESOURCES
AGENCY OF UKRAINE**

Shota Rustaveli St., 9-A
01601 Kyiv, Ukraine
tel.+38 (044) 235-55-06
fax +38 (044) 235-77-24
E-mail: sprava@forest.gov.ua

	№
На №	від

**Державна регуляторна служба
України**

*Щодо погодження проєкту постанови
Кабінету Міністрів України*

Державне агентство лісових ресурсів України відповідно до Регламенту Кабінету Міністрів України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18.07.2007 № 950 (далі – Регламент), надсилає проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Правил рубок в лісах України, внесення змін до Порядку спеціального використання лісових ресурсів та визнання такими, що втратили чинність, окремих постанов Кабінету Міністрів України» (далі – Проєкт постанови) для погодження.

Проєкт постанови погоджено Міністром захисту довкілля та природних ресурсів України Абрамовським Р.Р.

Відповідно до параграфу 38 Регламенту просимо розглянути та погодити Проєкт постанови в 10-ти денний термін.

- Додатки:
1. Проєкт постанови на 42 арк.
 2. Порівняльна таблиця на 3 арк.
 3. Пояснювальна записка на 3 арк.
 4. Аналіз регуляторного впливу на 7 арк
 5. Повідомлення про оприлюднення на 1 арк.
 6. Копія листа Міндовкілля на 1 арк.

Голова

Юрій БОЛОХОВЕЦЬ

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА

від _____ 2021 р. № _____

Київ

**Про затвердження Правил рубок в лісах України, внесення змін до
Порядку спеціального використання лісових ресурсів та визнання такими,
що втратили чинність, окремих постанов Кабінету Міністрів України**

Відповідно до частини другої статті 38 Лісового кодексу України Кабінет Міністрів України **постановляє**:

1. Затвердити Правила рубок в лісах України, що додаються.
2. Внести зміни у Порядок спеціального використання лісових ресурсів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23 травня 2007 р. № 761 «Про врегулювання питань щодо спеціального використання лісових ресурсів» (Офіційний вісник України, 2007 р., № 39, ст. 1550; 2012 р., № 1, ст. 21; 2013 р., № 82, ст. 3041; 2014 р., № 4, ст. 101; 2016 р., № 4, ст. 239; 2020 р., № 2, ст. 62; 2020 р., № 76, ст. 2432; 2020 р., № 101, ст. 3285), що додаються.
3. Визнати такими, що втратили чинність, акти Кабінету Міністрів України згідно з переліком, що додається.
4. Міністерству захисту довкілля та природних ресурсів та Державному агентству лісових ресурсів привести власні нормативно-правові акти у відповідність із цією постановою.

Прем'єр-міністр України

Денис ШМИГАЛЬ

UB
Міндовкілля
№25/1-22/23334-21 від 03.11.2021
КЕП: Абрамовський Р. Р. 03.11.2021 14:22
58E2D9E7F900307B040000001E6B2F00C0608500
Сертифікат дійсний з 24.06.2020 00:00 до 24.06.2022 00:00

ПРАВИЛА
рубок в лісах України
Загальні положення

1. Ці Правила встановлюють норми і вимоги до заготівлі деревини під час спеціального використання лісових ресурсів у порядку рубок головного користування (далі – рубки головного користування), в основу яких покладено дотримання принципів безперервного, невиснажливого і раціонального використання лісових ресурсів, екосистемного підходу, і наближеного до природи ведення лісового господарства, для гірських лісів Карпат – на основі водозбірного підходу, а також здійснення лісогосподарських заходів, спрямованих на підвищення стійкості та продуктивності деревостанів, збереження біорізноманіття лісів, їх оздоровлення і посилення захисних, санітарно-гігієнічних, оздоровчих та інших функцій, шляхом проведення рубок формування і оздоровлення лісів.

2. Терміни та визначення вживаються у таких значеннях:

безпосередній спосіб примикання лісосік – послідовність розміщення лісосік у кварталі чи на ділянці лісу, за якої чергова лісосіка розміщується поряд із попередньою;

верхній склад – місце скупчення зтрельованої деревини поблизу лісовозних доріг для організації робіт з очищення дерев від гілля, розкряжування стовбурів, сортування і відвантаження круглих лісоматеріалів;

волок – найкоротший шлях в межах лісосіки, за яким здійснюється переміщення дерев, хлестів або сортиментів при трелюванні або прямому вивезенні;

господарсько цінна порода – деревна порода, яка в даних лісорослинних умовах є цінною для господарських потреб;

заплава річки – частина річкової долини, яка під час повеней чи паводків періодично затоплюється;

інвазійні види дерев – інтродуковані чужорідні види дерев, які здатні до неконтрольного поширення і внаслідок цього несуть загрозу природним

UB
Міндовкілля
№25/1-22/23334-21 від 03.11.2021
КЕП: Абрамовський Р. Р. 03.11.2021 14:22
58E2D9E7F900307B040000001E6B2F00C0608500
Сертифікат дійсний з 24.06.2020 00:00 до 24.06.2022 00:00

корінним екосистемам. Перелік інвазійних видів дерев затверджується Міндовкілля;

корінний деревостан – деревостан, що формується в природних умовах і характеризується переважною породою, яка відповідає даним лісорослинним умовам;

ліси природного походження – ліси, які сформувалися з рослин насінневого походження, пневих і кореневих паростків, відгілків;

ліси штучного походження – ліси, які сформувалися штучно, шляхом створення лісових культур;

лісовозний вус – тимчасова лісовозна дорога з терміном експлуатації не більше року, що проходить безпосередньо по лісосіці та примикає до вітки або магістралі і призначена для освоєння окремих лісосік;

лісорослинні умови – комплекс кліматичних, гідрологічних та ґрунтових чинників, які визначають умови росту і розвитку лісу;

малоцінні деревостани – деревостани, які не відповідають економічним та екологічним цілям, не мають в складі дерев цінних порід в кількості, достатній для формування цінних насаджень, відповідних лісорослинним умовам і цільовому призначенню ділянки лісу;

мішаний деревостан – деревостан, у складі якого менше ніж 8 одиниць панівної породи дерев знаходиться в першому ярусі;

мокрі типи лісорослинних умов – типи лісорослинних умов, які мають великий надлишок вологи, у надґрунтовому покриві яких переважають рослини-гігрофіти;

молодняк – деревостан у віці від початку змикання до кінця другого чи четвертого класу віку;

навантажувальна площадка – місце скупчення зтрельованої деревини поблизу лісовозних доріг для відвантаження круглих лісоматеріалів за умови розкряжування хлиста безпосередньо на місці валки;

напрямок валки – напрямок, у якому звалюють дерево на лісосіці;

напрямок лісосіки – розміщення довгого боку лісосіки відносно сторін світу;

напрямок рубки – напрямок, у якому розміщується чергова лісосіка відносно попередньої;

небезпечні дерева – дерева з гнилизною, вигорілою чи механічно ушкодженою більше як на 0,4 діаметра частиною стовбура; завислі; переламані та розчахнені, злами та відчахнуті стовбури, конкуренти від яких не відокремлені від дерева-носія; вивернені з корінням, що не лежать стійко на землі; нахилені під кутом понад 30 градусів у результаті ушкодження кореневої системи, повного чи часткового відриву її від ґрунту або перенасичення ґрунту вологою; дерева, підтримуючі злами (відчахнення) сусідніх дерев; злами, що відокремились від дерева-носія, але верхівкою чи стовбуровою частиною вгрузли в землю в положенні, близькому до вертикального, іноді спираючись на підтримуючі дерев;

перестійний деревостан – деревостан у віці, що перевищує початок періоду стиглості на два чи більше класів віку;

підлісок – чагарники, рідше – дерева, що ростуть під наметом лісу і не здатні утворити деревостан у конкретних лісорослинних умовах;

поновлення – активна форма природного, штучного і комбінованого поновлення лісу на територіях, де раніше був ліс. Зміна старого покоління лісу новим;

похідні деревостани – деревостани, які сформувалися на місці корінних в умовах, порушених внаслідок діяльності людини або природних процесів. Склад і структура похідних деревостанів не відповідає типу лісу;

пристиглий (пристигаючий) деревостан – деревостан, один або два класи віку якого передують віку стиглості;

протяжність крони – різниця між загальною висотою дерева та висотою від рівня землі до першої живої скелетної гілки крони, або – довжина крони дерева від першої живої скелетної гілки до верхівки дерева;

рідколісся – деревостан, повнота якого менша ніж 0,3, а для молодняків – ніж 0,4;

середньовіковий деревостан – деревостан у віці від початку третього чи п'ятого класів віку до пристиглого;

середня зміна запасу деревостану – показник, що визначається як відношення запасу деревостану до його віку;

стиглий деревостан – деревостан, що досяг певного віку стиглості;

черезсмуговий спосіб примикання лісосік – послідовність розміщення лісосік у кварталі чи на ділянці лісу, за якої чергова лісосіка розміщується відносно попередньої через смугу лісу рівну ширині лісосіки;

чистий деревостан – деревостан, у складі якого 8 і більше одиниць панівної породи дерев знаходиться в першому ярусі.

3. Рубки головного користування проводяться у категоріях лісів, визначених у Порядку спеціального використання лісових ресурсів (далі – Порядок), затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 23 травня 2007 р. № 761 «Про врегулювання питань щодо спеціального використання лісових ресурсів» (Офіційний вісник України, 2007 р., № 39, ст. 1550).

4. Заготівля деревини в порядку рубок головного користування в межах розрахункової лісосіки проводиться в стиглих і перестійних деревостанах за черговістю, визначеною у Порядку.

5. При проведенні рубок головного користування запас деревини, що вирубується на волоках, зараховується до загальної маси, рекомендованої для вирубування. Інтенсивність рубки визначається без врахування площі верхнього складу і навантажувальних майданчиків та деревини, що заготовлена на них.

6. Обсяги ліквідної деревини, яка заготовлюється під час проведення суцільних рубок формування і оздоровлення лісів у пристиглих, стиглих та перестійних насадженнях в усіх категоріях лісів, зараховуються до обсягів використання розрахункової лісосіки та обсягів фактично заготовленої в порядку рубок головного користування деревини.

Загальний обсяг заготівлі деревини під час проведення рубок головного користування та суцільних рубок формування і оздоровлення лісів, які зараховуються у фактичний обсяг заготовленої в порядку рубок головного користування деревини, відповідно до вимог, встановлених цими Правилами не повинен перевищувати розмір розрахункової лісосіки за період її дії.

У разі такого перевищення забороняється проведення рубок головного користування, але дозволяється проведення всіх інших видів рубок.

7. До гірських лісів Карпат належать ліси Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської і Чернівецької областей, розташовані у межах гірської системи.

До гірських лісів Криму належать ліси Автономної республіки Крим, розташовані у межах гірської системи.

Належність до гірської системи визначається під час лісовпорядкування. До гірських відносяться всі ліси, розташовані в межах гірських систем і окремих гірських масивів з коливанням відносних висот місцевості більше 100 метрів і середнім нахилом поверхні від підніжжя до вершини гірських хребтів або до межі безлісних просторів більше 5 градусів (незалежно від того, що окремі ділянки схилу можуть мати стрімкість менше 5 градусів), а також на гірських плато і плоскогір'ях, незалежно від величини нахилу місцевості.

Ліси на горбкуватих підвищеннях, які не входять у гірські географічні системи, до гірських лісів не відносяться.

8. За експозицією схили поділяються на:

південні, до яких належать також південно-східні, південно-західні та західні;

північні, до яких належать також північно-східні, північно-західні та східні.

9. За стрімкістю схили поділяються на:

пологі – 10 градусів і менше;

спадисті – 11-20 градусів;

стрімкі – 21-30 градусів на південних і 21-35 градусів на північних схилах;

дуже стрімкі – понад 30 градусів на південних і 35 градусів на північних схилах.

10. За ступенем стійкості проти ерозії ґрунти поділяються на нестійкі, середньостійкі та стійкі.

До нестійких належать неглибокі ґрунти (глибина ґрунтового профілю до 40 сантиметрів на пологих, спадистих і стрімких схилах), а також усі ґрунти на дуже стрімких схилах, до середньостійких – середньоглибокі ґрунти (глибина ґрунтового профілю 41-70 сантиметрів), до стійких – глибокі ґрунти (глибина ґрунтового профілю понад 70 сантиметрів).

11. На лісових ділянках у стиглих та перестійних низькоповнотних деревостанах, на яких відповідно до цих Правил рубки головного користування не проводяться, здійснюються заходи щодо сприяння природному поновленню або штучного відтворення лісів.

12. Під час проведення рубок формування і оздоровлення лісів застосовуються такі рубки: догляду, санітарні, лісовідновні, переформування, пов'язані з реконструкцією, ландшафтні, ліквідація захаращеності та інші заходи з формування і оздоровлення лісів.

Деревина заготовляється також під час проведення інших заходів, непов'язаних з веденням лісового господарства.

13. Рубки формування і оздоровлення лісів проводяться способами, що не викликають ерозії ґрунтів, пошкодження дерев, які залишаються для подальшого росту, виключають можливість негативного впливу на стан лісів та водоймищ, забезпечують поступове відтворення і формування лісів, близьких до природних, постійне підтримання стійкості деревостанів.

14. Під час проведення рубок формування і оздоровлення лісів у корінних деревостанах у першу чергу вибираються інвазійні види дерев.

Після здійснення рубок інвазійних видів дерев в обов'язковому порядку здійснюються заходи боротьби з їх природним поновленням.

15. Підставою для рубок формування і оздоровлення лісів та інших заходів, не пов'язаних з веденням лісового господарства, є матеріали лісовпорядкування та обстежень, які проводяться власниками лісів і постійними лісокористувачами. У разі проведення зазначених рубок у деревостанах, не запроектованих лісовпорядкуванням, власники лісів і постійні лісокористувачі повідомляють про це орган виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища Автономної Республіки Крим, обласну, Київську та Севастопольську міські держадміністрації, якщо інше не передбачене цими Правилами.

16. Визначення конкретних лісових ділянок для проведення рубок, обсягу деревини до вирубування, кількості прийомів та технологій проведення рубок здійснюється власником лісів або постійним лісокористувачем самостійно на основі таксаційних характеристик лісових ділянок згідно з матеріалами лісовпорядкування відповідно до вимог цих Правил, окрім тих випадків, де обов'язковість визначення ділянок, умови здійснення рубок та обсягу деревини до заготівлі встановлені цими Правилами.

17. Особливості проведення рубок формування і оздоровлення лісів залежно від їх цільового призначення, породного складу насаджень, а також лісорослинних умов визначаються в інструкції з проведення рубок формування

і оздоровлення лісів, що затверджується Міндовкіллям за поданням Держлісагентства.

18. У заповідних зонах біосферних заповідників, національних природних і регіональних ландшафтних парків, природних заповідниках, заповідних урочищах забороняється проведення всіх видів рубок формування і оздоровлення лісів, вирубування дуплястих дерев.

На території пам'яток природи та заказників забороняється проведення всіх видів поступових та суцільних рубок формування і оздоровлення лісів, лісовідновні та прохідні рубки, видалення захаращеності.

На території пралісових пам'яток природи, пралісів, квазіпралісів та природних лісів забороняються всі види рубок формування і оздоровлення лісів, видалення захаращеності (крім догляду за лінійними об'єктами та вирубування окремих дерев під час гасіння пожежі).

У охоронних зонах навколо пралісових пам'яток природи, пралісів, квазіпралісів та природних лісів забороняється проведення всіх видів поступових та суцільних рубок формування і оздоровлення лісів.

На пологих, спадастих та стрімких схилах у гірських ялицево-букових деревостанах проводяться лише вибіркові рубки формування і оздоровлення лісів.

У Карпатському регіоні забороняється проведення суцільних рубок формування і оздоровлення лісів, крім розробки вітровалів і буреломів, а також суцільно вражених шкідниками і хворобами насаджень, у:

високогірних лісах, що розташовані вище 1100 метрів над рівнем моря;

у лісах в лавинонебезпечних басейнах (смути лісу за верхньою його межею залежно від довжини безлісного схилу);

у лісах в селенебезпечних басейнах (усі ліси в зонах формування селей, що встановлюються національною гідрометеорологічною службою);

у берегозахисних ділянках лісу.

19. Рубки головного користування та рубки формування і оздоровлення лісів в Карпатському регіоні здійснюються з урахуванням заборон та обмежень, визначених Законом України «Про заборону на проведення суцільних рубок у гірських ялицево-букових лісах Карпатського регіону».

20. Для проведення усіх видів рубок та інших заходів, непов'язаних з веденням лісового господарства, видається лісорубний квиток у встановленому законодавством порядку.

21. Лісові ділянки для проведення усіх видів рубок та інших заходів, непов'язаних з веденням лісового господарства, виділяються відповідно до інструкції з відведення і таксації лісосік у лісах, що затверджується Міндовкіллям за поданням Держлісагентства.

22. Лісові ділянки, на які в установленому порядку видано лісорубні квитки на рубки до набрання чинності цими Правилами, повторному відведенню не підлягають до закінчення строків заготівлі та вивезення деревини, зазначених у відповідних лісорубних квитках, з урахуванням вимог Порядку.

Системи, види, способи та організаційно-технічні елементи рубок

23. Залежно від категорії лісів, лісорослинних умов, біологічних особливостей деревних порід, складу і структури деревостанів, наявності та стану підросту господарсько цінних порід, та інших особливостей лісових ділянок, а для гірських лісів Карпат також залежно від лісистості водозборів, ступеня стійкості ґрунтів проти ерозії та стрімкості схилів застосовуються вибіркова, поступова, суцільна та комбінована системи рубок головного користування.

У високогірних лісах, що розташовані вище 1100 метрів над рівнем моря, лісах в лавинонебезпечних та селенебезпечних басейнах та в лісових ділянках (смугах лісів) уздовж берегів річок, навколо озер, водоймищ та інших водних об'єктів Карпатського регіону рубки головного користування проводяться на пологих схилах на стійких ґрунтах виключно шляхом проведення вибірових систем рубок слабкої інтенсивності.

24. Під час вибору системи, визначення виду і способу рубки головного користування в гірських лісах Карпат важливими господарськими одиницями екосистемного підходу є водозбори площею до 2 тис. гектарів. На кожному з них повинно залишатися не менш як 65 відсотків вкритих лісовою рослинністю земель.

Виділення елементарних водозборів та водозборів для ведення лісового господарства здійснюється при лісовпорядкуванні. Порядок виділення водозборів та обрахунку обсягу вкритих лісової рослинністю лісових ділянок на водозборах визначається Міндовкіллям.

25. Вибіркова система рубок – це заходи, що здійснюються для формування і відновлення деревостанів, під час яких періодично вирубуються окремі дерева або групи дерев – фаутні, перестійні, стиглого віку, з уповільненим ростом, а також дерева, що пригнічують підріст.

Під час застосування вибіркової системи рубок проводиться добровільно-вибіркова рубка слабкої, середньої і сильної інтенсивності. Інтенсивність рубок залежить від структури та повноти деревостану.

У разі проведення рубок слабкої інтенсивності за один прийом вирубується не більш як 10 відсотків наявного запасу деревини, середньої – 11-24 відсотки і сильної – 25-35 відсотків.

Повторюваність добровільно-вибіркових рубок слабкої інтенсивності – не більш як 10 років, середньої – 11-20 років, сильної – понад 20 років. Повнота деревостану не повинна зменшуватись нижче 0,4.

Унаслідок проведення добровільно-вибіркових рубок повинна зберігатись або формуватись різновікова складна структура, зростати стійкість деревостану та повинні створюватись умови для природного поновлення господарсько цінних порід.

У разі відсутності підросту господарсько цінних порід у деревостанах з повнотою 0,5 і нижче здійснюються заходи щодо сприяння природному поновленню або відновлення лісів штучним способом.

Під час проведення добровільно-вибіркових рубок площа лісосік визначається площею таксаційного (господарського) виділу, призначеного для рубки. Суміжні лісосіки можуть об'єднуватись в одну, якщо це не викликає небезпеки вітровалу.

26. Поступова система рубок – це заходи, спрямовані на появу, збереження та використання попереднього поновлення і сприяння природному поновленню в період між прийомами, під час здійснення яких передбачається вирубування деревостану за кілька прийомів.

Під час застосування поступової системи рубок з урахуванням особливостей структури деревостанів і наявності підросту господарсько цінних порід проводяться такі види поступових рубок: рівномірно-поступові, групово-поступові і смугово-поступові (для гірських лісів Карпат).

За способами поступові рубки можуть бути дво-, три- і чотириприйомні.

Повнота деревостану після першого прийому двоприйомних рубок і другого прийому триприйомних рубок не повинна бути менше 0,4.

Кількість прийомів та їх черговість визначаються з урахуванням лісорослинних умов, біологічних особливостей головних порід, повноти деревостанів, характеру відновлення і стану підросту. Після першого прийому наступні рубки проводяться за умови наявності життєздатного підросту.

Кінцевий прийом поступових систем рубок призначається за наявності рівномірно розміщеного на 1 гектарі життєздатного підросту господарсько цінних порід насіннєвого походження заввишки до 0,5 метра (у букових і ялицевих лісах – до 1,5 метра):

у соснових лісах – не менш як 6 тис. штук;

у букових і ялицевих лісах – не менш як 15 тис. штук;

у ялинових лісах – не менш як 12 тис. штук;

у рівнинних дубових, кленових, ясеневих та інших лісах твердолистяних порід – не менш як 7 тис. штук;

у гірських дубових лісах – не менше як 10 тис. штук.

У разі відсутності або недостатньої кількості підросту господарсько цінних порід на лісосіках протягом 5-10 років після проведення попередніх прийомів рубок, незважаючи на здійснення заходів щодо його сприяння, протягом одного-двох років призначаються кінцеві прийоми рубок з обов'язковим відновленням лісів господарсько цінними породами дерев штучним способом з урахуванням наявного природного поновлення.

Площа лісосіки в рівнинних лісах при застосуванні поступових рубок не повинна перевищувати в експлуатаційних лісах – 10 гектарів, у інших категоріях лісів – 5 гектарів.

Здійснення кінцевого прийому поступових систем рубок без здійснення попередніх прийомів забороняється.

27. Рівномірно-поступові рубки проводяться в одновікових та умовно одновікових деревостанах шляхом їх поступового рівномірного розрідження і вирубування протягом не більш як 20 років та поєднуються із здійсненням заходів щодо сприяння природному поновленню.

У гірських лісах Карпат площа лісосіки не повинна перевищувати у категоріях лісів з особливим режимом лісокористування 3 гектарів, в експлуатаційних лісах – 5 гектарів.

28. Групово-поступові рубки – це заходи, під час здійснення яких деревостан розріджують та вирубують в кілька прийомів окремими групами.

Вирубування дерев проводиться, як правило, в місцях знаходження куртин підросту головних або господарсько цінних порід дерев.

Під час першого прийому вирубуються дерева і формуються вікна для природного поновлення (далі – вікна), площа кожного з яких не повинна перевищувати 700 кв. м, а для гірських лісів Карпат – 300 кв. метрів. Одночасно з вирубуванням дерев навколо вікон відновлення завширшки 5-15 метрів розріджують деревостан до повноти не менш як 0,4, а за наявності достатньої кількості самосіву і підросту господарсько цінних порід – не менше 0,3. Під час наступних прийомів вікна розширюються шляхом вирубування дерев у раніше розріджених частинах деревостанів. Навколо розширених вікон розріджують наступну частину деревостанів за зазначеними параметрами.

Кожний наступний прийом проводиться за наявності життєздатного підросту господарсько цінних порід у вирубаних раніше вікнах без диференціації за висотою в кількості, визначеній у пункті 26 цих Правил.

Кількість вікон відновлення на 1 гектарі становить 4-6, повторюваність рубок – через 5-10 років, тривалість рубки – 20-30 років, а для гірських лісів Карпат – 30-40 років.

У гірських лісах Карпат площа лісосіки не повинна перевищувати у категоріях лісів з особливим режимом лісокористування 3 гектарів, в експлуатаційних лісах – 7 гектарів (у букових і ялицевих лісах – 5 гектарів).

29. Смугово-поступові триприйомні рубки проводяться у гірських лісах Карпат у разі використання багатоопераційних машин або канатних установок.

У межах лісової ділянки, на якій проводиться рубка, виділяють смуги, ширина яких дорівнює середній висоті деревостанів, а площа – не більш як 1 гектар. Під час кожного прийому для рубки призначають кілька смуг на відстані, що дорівнює подвійній їх ширині. Другий і третій прийоми призначається через 8-10 років за наявності надійного підросту господарсько цінних порід у вирубаних раніше смугах без диференціації за висотою в кількості, визначеній у пункті 26 цих Правил. У смугах вирубують дерева і чагарники, за винятком тих, що підлягають збереженню.

Площа лісової ділянки, на якій проводиться смугово-поступова рубка, не повинна перевищувати в категоріях лісів з особливим режимом лісокористування 3 гектарів, в експлуатаційних лісах – 5 гектарів.

30. Суцільні системи рубок – це заходи, під час здійснення яких вирубується деревостан, за винятком дерев та чагарників, що підлягають збереженню.

Під час застосування суцільної системи проводяться суцільнолісосічні рубки, які за способами залежно від ширини лісосік можуть бути вузько-, середньо- та широколісосічні. Ширина лісосік вузьколісосічних рубок становить 50 метрів і менше, середньолісосічних – 51-100 метрів, широколісосічних – 101-200 метрів. У гірських лісах Карпат проводяться виключно вузьколісосічні рубки.

Площа лісосіки при застосуванні суцільних рубок не повинна перевищувати:

у рівнинних експлуатаційних лісах: для хвойних – 3 гектари, інших деревостанів – 5 гектарів; у лісах інших категорій – 3 гектари;

у гірських лісах Карпат – у категоріях лісів з особливим режимом лісокористування 1 гектара, в експлуатаційних лісах – 3 гектарів.

Напрямок рубки у рівнинних лісах при проведенні суцільних рубок встановлюється, як правило, проти переважаючих чи небезпечних вітрів із розташуванням довгої сторони лісосіки перпендикулярно їхньому напрямку. У посушливих районах з метою захисту підросту, а також сіянців лісових культур від сильної сонячної радіації напрямок довгої сторони лісосік розташовується зі сходу на захід.

У гірських лісах Карпат розміщення лісосік проводиться з урахуванням розташування наявних шляхів транспортування та рельєфно-гідрологічних умов території. Уздовж схилу лісосіка розміщується за умови відсутності небезпеки виникнення ерозійних процесів та використання при цьому канатних лісотранспортних установок і систем повітряного транспортування деревини. Рубка проводиться знизу вгору. Спосіб примикання лісосік – безпосередній.

В одному кварталі допускається одночасно кілька зарубів. Відстань між лісосіками одного року в одному або суміжних кварталах повинна становити не менше ніж 100 метрів.

Строк примикання лісосік (без врахування року рубки) для хвойних лісів – 4 роки, дубових та букових – 3, інших твердолистяних і м'яколистяних – 2 роки. Строк примикання збільшується, якщо висота підросту господарсько цінних порід або створених лісових культур нижчі від чинних нормативів третього класу якості.

Якщо через особливості рельєфу немає змоги відвести лісосіки прямокутної форми, межі їх встановлюються за чітко визначеними на місцевості розмежувальними лініями. У такому разі ширина лісосіки може бути збільшена, але площа не повинна перевищувати розмірів, визначених у цих Правилах.

Ділянки хвойних лісів площею 3 гектари і менше, інших – площею 5 гектарів і менше незалежно від їх конфігурації можуть відводитися для рубки повністю.

Ділянки стиглих деревостанів площею 3 гектари і менше, розташовані серед вкритих лісовою рослинністю земель, відводяться для рубки на відповідний рік за умови, що їх загальна площа в кварталі не перевищуватиме 10 гектарів. У наступні роки під час відведення ділянок у рубки в таких кварталах необхідно дотримуватися строків примикання відповідно до цих Правил.

Ділянки пристиглих деревостанів площею до 0,5 гектара, що віднесені до експлуатаційних лісів і розташовані серед стиглих деревостанів або суміжні з ними, можуть включатись до лісосіки і призначатися для рубки, якщо загальна площа лісосіки не перевищить максимального розміру, передбаченого цими Правилами.

Ділянки молодняків і середньовікових деревостанів природного походження площею 0,3 гектара і більше та штучного походження – 0,1 гектара і більше, розташовані серед лісосіки, відмежовуються в натурі, наносяться на план лісосіки і не включаються до експлуатаційної площі.

Ділянки стиглих деревостанів, що розташовані між лісосіками або зрубам, ширина яких не перевищує більш як у півтора раза ширину лісосік, можуть відводитися для рубки одночасно.

У мокрих типах лісорослинних умов суцільні рубки не проводяться, крім чорновільхових деревостанів.

31. Комбінована система рубок – це заходи, під час здійснення яких поєднуються елементи поступової, вибіркової і суцільної систем рубок.

Площа лісосіки у рівнинних експлуатаційних лісах не повинна перевищувати 10 гектарів, а в лісах інших категорій – 5 гектарів.

32. Віднесення лісової ділянки до конкретної системи, виду та способу рубки, визначення організаційно-технічних елементів відповідно до цих Правил здійснюються під час проведення лісовпорядкування з урахуванням місцевих

умов та може уточнюватись в залежності від фактичних таксаційних характеристик деревоситану.

У випадку, якщо відповідно до таксаційних характеристик лісової ділянки та цих Правил на лісовій ділянці неможливо провести добровільно-вибіркові рубки головного користування, то в якості експерименту, за належними обґрунтуваннями такі рубки дозволяється проводити за погодженням з територіальними органами Держлісагенства.

У випадку, якщо відповідно до таксаційних характеристик лісової ділянки та цих Правил на лісовій ділянці неможливо провести поступові рубки головного користування, то в якості експерименту, за належними обґрунтуваннями такі рубки дозволяється проводити за погодженням з територіальними органами Держлісагенства.

Особливості призначення та проведення рубок головного користування в рівнинних лісах

33. У рівнинних лісах з обмеженим режимом користування, крім лісових ділянках уздовж межі з безлісною місцевістю, захисних смуг вздовж берегів річок, навколо озер, водойм та інших водних об'єктів, проводяться добровільно-вибіркові, групово-поступові та суцільні рубки.

Суцільні рубки проводяться лише вузьколісосічним способом і лише за умови відсутності природного поновлення деревних порід незалежно від їх господарської цінності, крім інвазійних видів дерев.

34. На особливо захисних лісових ділянках уздовж межі з безлісною місцевістю застосовуються всі системи рубок відповідно до встановлених цими Правилами вимог. При застосуванні суцільної системи рубок проводяться вузько- та середньолісосічні рубки з напрямом довгої сторони лісосіки перпендикулярно до межі з безлісною місцевістю.

35. У деревостанах, що віднесені до захисних смуг лісів уздовж берегів річок, навколо озер, водоймищ та інших водних об'єктів, призначаються добровільно-вибіркові, групово-поступові рубки та вузьколісосічні рубки.

36. Добровільно-вибіркові рубки призначаються у різновікових складних за будовою деревостанах або в одновікових для продовження переформування їх у різновікові:

у деревостанах з повнотою 0,6-0,8 – слабкої та середньої інтенсивності;

у деревостанах з повнотою 0,9 і вище – сильної інтенсивності;

у букових і ялицевих лісах інтенсивність рубки – до 20 % запасу.

Рубки повторюються через 5-10 років (у букових і ялицевих лісах – через 10-15 років) залежно від загального стану деревостану і наявності підросту господарсько цінних порід.

37. Рівномірно-поступові рубки призначаються в лісах, в яких відповідно до лісорослинних умов можливе достатнє природне поновлення господарсько цінних порід, а також у деревостанах за наявності життєздатного підросту господарсько цінних порід, які можуть забезпечити лісовідновлення.

У соснових деревостанах проводяться двоприйомні рівномірно-поступові рубки. Під час першого прийому вирубується не більш як 30 % запасу. Кінцевий прийом призначається через 4-7 років за наявності життєздатного підросту господарсько цінних порід у кількості, визначеній у пункті 26 цих Правил.

У першу чергу рубки призначаються у деревостанах з протяжністю крони у переважної кількості дерев не менше третини їх середньої висоти.

У дубових, кленових, ясеневих та інших деревостанах твердолистяних порід з достатньою кількістю для лісовідновлення життєздатного підросту господарсько цінних порід проводяться двоприйомні рубки. Кінцевий прийом призначається через 5-7 років за наявності життєздатного підросту господарсько цінних порід у кількості, визначеній у пункті 26 цих Правил.

У листяно-ялинових деревостанах з повнотою 0,8 і вище (крім похідних), якщо частка листяних деревних порід у складі деревостану становить 30 і більше відсотків, проводяться триприйомні рубки. Під час першого прийому вирубується не більше 30 % запасу деревостану. У деревостанах з повнотою 0,7 і нижче проводяться двоприйомні рубки. Повторюваність рубки – через 6-8 років. Кінцевий прийом призначається за наявності життєздатного підросту в кількості, визначеній у пункті 26 цих Правил.

У ялиново-листяних деревостанах з повнотою 0,8 і вище з достатньою кількістю для лісовідновлення життєздатного підросту господарсько цінних порід, якщо частка ялини у складі деревостану становить 20 і більше відсотків, проводяться триприйомні рубки. Під час першого прийому вирубується не більше 30 % запасу деревостану. У деревостанах з повнотою 0,7 і нижче та достатньою кількістю життєздатного підросту господарсько цінних порід проводяться двоприйомні рубки. Повторюваність рубки – через 6-8 років. Кінцевий прийом призначається за наявності життєздатного підросту в кількості, визначеній у пункті 26 цих Правил.

У букових і ялицевих деревостанах з повнотою 0,9 і більше проводяться триприйомні рубки. Під час першого прийому повнота може бути знижена до 0,7 з інтенсивністю рубки до 30 %. Другий прийом проводиться через 6-8 років. У деревостанах з повнотою 0,6-0,8 проводяться двоприйомні рубки. Кінцевий прийом призначається за наявності життєздатного підросту в кількості, визначеній у пункті 26 цих Правил.

38. Групово-поступові рубки призначаються в лісах за наявності куртинного життєздатного підросту цінних порід або можливості його появи, де інші види поступових рубок не дають позитивних результатів, а штучне лісовідновлення на суцільних зрубках ускладнене. У деревостанах з повнотою 0,6-0,8 проводяться триприйомні, а у деревостанах з повнотою 0,9 і більше – чотириприйомні рубки. Кінцевий прийом призначається за наявності життєздатного підросту в кількості, визначеній у пункті 26 цих Правил.

39. Суцільні рубки призначаються у разі, якщо основним способом лісовідновлення може бути лише створення лісових культур, їх проведення може забезпечити умови для успішного природного відновлення лісів або якщо таксаційні характеристики насаджень не дозволяють призначення інших систем рубок.

Спосіб примикання лісосік – безпосередній і черезсмуговий. Якщо основним способом лісовідновлення буде створення лісових культур, застосовується безпосередній спосіб примикання, а при природному відновленні лісів – черезсмуговий.

У байрачних лісах призначаються вузьколісосічні рубки з дотриманням таких умов:

напрямок рубки – від гирла до вершини балки та від її дна до брівки;

напрямок довгої сторони лісосік – впоперек дна балки та її схилів;

довжина лісосік – весь поперечник балки, але не більш як 200 метрів.

У лісах у заплавах річок призначаються вузьколісосічні рубки з дотриманням таких умов:

спосіб примикання лісосік – черезсмуговий (залишені смуги вербових і тополевих деревостанів вирубуються після того, як поросль цих порід на суміжних зрубках досягне висоти 3 метрів);

напрямок рубки – проти течії річки;

напрямок лісосіки – під прямим кутом до русла;

сезон рубки – зимовий.

У букових і ялицевих деревостанах з повнотою 0,5 і менше проводяться вузьколісосічні рубки за умови наявності життєздатного підросту господарсько цінних порід у кількості, визначеній у пункті 26 цих Правил.

Суцільні рубки в експлуатаційних лісах призначаються також у:

деревостанах, у яких проведення поступових або вибіркового рубок може призвести до вітровалу дерев;

м'яколистяних та грабових деревостанах без підросту господарсько цінних порід;

низькоповнотних деревостанах без наявності підросту господарсько цінних порід.

У хвойних та твердолистяних лісах проводяться вузько- та середньолісосічні рубки. У м'яколистяних лісах, що віднесені до експлуатаційних лісів, проводяться широколісосічні, а у віднесених до інших категорій лісів – середньолісосічні рубки.

В дубових лісах попередньо визначаються ділянки, на яких очікується природне поновлення лісу, враховуючи періодичність плодоношення дуба. Перевага надається деревостанам II і вище класів бонітету, з повнотою 0,7 і вище, що ростуть на схилах південних і південно-східних експозицій, з участю головних порід у складі не менше 7 одиниць та з наявністю господарсько цінних порід у складі попереднього поновлення лісу.

Для забезпечення наступного природного поновлення у хвойних і твердолистяних лісах на лісосіках залишають до 10 дерев на одному гектарі головної породи із добре розвинутими кронами.

У листяних лісах незалежно від площі лісосіки може залишатися куртина площею не менше 0,06 га, але не більше 5 % від площі лісосіки, яка не підлягає вирубуванню, з метою збереження типових природних комплексів.

40. Комбіновані рубки можуть призначатись у різновікових, складних за будовою, нерівномірних за повнотою та розміщенням дерев деревостанах, що віднесені до лісів природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення. У деревостані виділяють однорідні за певними ознаками (віком, складом порід, густотою) ділянки, на яких застосовуються різні системи рубок, що найбільш повно враховують лісівничі особливості деревостанів на цих ділянках.

41. Способи рубок, установлені для дубових деревостанів, поширюються на деревостани інших твердолистяних порід, а встановлені для грабових деревостанів – на деревостани акації, гледичії, в'яза.

Особливості призначення та проведення рубок головного користування в гірських лісах Карпат

42. У дубових лісах з особливим режимом лісокористування проводяться добровільно-вибіркові та групово-поступові рубки, а в експлуатаційних лісах – добровільно-вибіркові, групово-поступові та вузьколісосічні рубки.

Добровільно-вибіркові рубки проводяться у деревостанах на пологих, спадистих схилах з нестійкими ґрунтами і на стрімких схилах незалежно від стійкості ґрунтів, повторюваність через 10-15 років з інтенсивністю рубки до 20 відсотків у лісах з особливим режимом лісокористування, а в експлуатаційних лісах – до 25 відсотків і зниженням повноти не менш як 0,5.

Групово-поступові рубки проводяться у лісах з особливим режимом лісокористування у деревостанах на пологих, спадистих схилах із стійкими і середньостійкими ґрунтами, в експлуатаційних лісах – на спадистих схилах із стійкими і середньостійкими ґрунтами у разі нерівномірної повноти і групового характеру розміщення підросту. У разі нерівномірної повноти і групового характеру розміщення підросту в деревостанах з повнотою 0,6-0,8 проводяться триприйомні, а у разі більшої повноти – чотириприйомні рубки. Кількість вікон відновлення на 1 гектарі – 4-6, повторюваність рубок через 5-10 років з урахуванням максимального плодоношення відповідних лісових порід (далі – насіннєві роки).

Вузьколісосічні рубки проводяться у деревостанах на пологих схилах із стійкими і середньостійкими ґрунтами, а також у деревостанах з повнотою 0,5 і менше на спадистих схилах із стійкими і середньостійкими ґрунтами.

43. Види та способи рубок, які призначаються для дубових лісів, застосовуються також для грабових, ясеневих і кленових лісів.

44. У букових і ялицевих лісах з особливим режимом лісокористування проводяться добровільно-вибіркові, групово-поступові рубки, а в експлуатаційних лісах – добровільно-вибіркові, рівномірно-поступові, групово-поступові та смугово-поступові рубки.

Добровільно-вибіркові рубки проводяться у деревостанах на пологих і спадистих схилах з нестійкими ґрунтами і на стрімких схилах незалежно від стійкості ґрунтів, повторюваність залежно від стану поновлення через 15-20 років з інтенсивністю рубки до 20 відсотків у лісах з особливим режимом

лісокористування, а в експлуатаційних лісах – до 25 відсотків і зниженням повноти не менш як 0,5.

Рівномірно-поступові рубки проводяться в експлуатаційних лісах у деревостанах з повнотою 0,6 і більше на пологих, спадистих і стрімких схилах із стійкими і середньостійкими ґрунтами. У деревостанах з повнотою 0,9 і більше проводяться триприйомні рубки. Під час першого прийому повнота може бути зменшена до 0,7 з інтенсивністю рубки до 30 відсотків. Другий прийом призначається через 5-10 років у лісах з особливим режимом лісокористування, а в експлуатаційних лісах – через 5-7 років, повнота може бути зменшена до 0,4. У деревостанах з повнотою 0,6-0,8 проводяться двоприйомні рубки. Повнота після проведення першого прийому може бути зменшена до 0,4 з вирубкою не більш як 40 відсотків запасу. Кінцевий прийом призначається через 5-10 років при повноті 0,5 і менше за наявності життєздатного підросту в кількості, визначеній у пункті 26 цих Правил.

Групово-поступові рубки у лісах з особливим режимом лісокористування проводяться у деревостанах на пологих і спадистих схилах з середньостійкими і стійкими ґрунтами, а в експлуатаційних лісах – на пологих, спадистих і стрімких схилах із середньостійкими і стійкими ґрунтами у разі нерівномірної повноти і групового характеру розміщення підросту. У разі нерівномірної повноти і групового характеру розміщення підросту в деревостанах з повнотою 0,6-0,8 проводяться триприйомні, а у разі більшої повноти – чотириприйомні рубки. Кількість вікон відновлення на 1 гектарі – 4-6, повторюваність рубок через 5-10 років з урахуванням насінневих років.

Смугово-поступові механізовані рубки проводяться в експлуатаційних лісах у деревостанах на пологих, спадистих і стрімких схилах із стійкими і середньостійкими ґрунтами.

На стрімких схилах у гірських ялицево-букових лісах Карпатського регіону дозволяються лише вибіркові рубки головного користування.

45. У ялинових лісах з особливим режимом лісокористування проводяться добровільно-вибіркові та вузьколісосічні рубки, а в експлуатаційних лісах – добровільно-вибіркові, групово-поступові, смугово-поступові та вузьколісосічні рубки.

Добровільно-вибіркові рубки проводяться у мішаних деревостанах у лісах з особливим режимом лісокористування на пологих, спадистих і стрімких схилах незалежно від стійкості ґрунтів а в експлуатаційних лісах – на пологих і спадистих схилах з нестійкими ґрунтами і на стрімких схилах незалежно від

стійкості ґрунтів. Повторюваність через 10-15 років з інтенсивністю 20-25 відсотків і зниженням повноти не менш як 0,6.

Групово-поступові рубки проводяться в експлуатаційних лісах у мішаних деревостанах на пологих і спадистих схилах із середньостійкими і стійкими ґрунтами у разі нерівномірної повноти і групового характеру розміщення життєздатного підросту. У деревостанах з повнотою 0,6-0,8 призначаються триприйомні, а у разі більшої повноти – чотириприйомні рубки. Кількість вікон відновлення на 1 гектарі – 4-6, повторюваність рубок через 5-10 років з урахуванням насінневих років.

Смугово-поступові рубки проводяться в експлуатаційних лісах у мішаних деревостанах на пологих і спадистих схилах із стійкими і середньостійкими ґрунтами.

Вузьколісосічні рубки у лісах з особливим режимом лісокористування проводяться у чистих деревостанах на пологих і спадистих схилах незалежно від стійкості ґрунтів, а в експлуатаційних лісах – у ялинових деревостанах із участю ялини у складі 8 одиниць і більше та у змішаних деревостанах з повнотою нижче 0,5 незалежно від стрімкості схилів і стійкості ґрунтів із застосуванням екологічно безпечних технологій трелювання.

46. У м'яколистяних лісах проводяться рівномірно-поступові та вузьколісосічні рубки.

Рівномірно-поступові двоприйомні рубки проводяться у деревостанах з повнотою 0,6 і більше у разі наявності життєздатного підросту незалежно від стрімкості схилу і стійкості ґрунтів. Під час першого прийому повнота насаджень може бути зменшена до 0,4 з інтенсивністю рубки до 40 відсотків. Кінцевий прийом призначається за наявності життєздатного підросту в кількості, визначеній у пункті 26 цих Правил.

Вузьколісосічні рубки проводяться у деревостанах у разі відсутності в ньому життєздатного підросту незалежно від стрімкості схилу і стійкості ґрунтів, а також у деревостанах з повнотою 0,5 і менше за наявності життєздатного підросту в кількості, визначеній у пункті 26 цих Правил.

Рубки догляду

47. Рубки догляду проводяться шляхом періодичного вирубування дерев, подальше збереження яких у складі насаджень недоцільне, на ділянках з попередньо підготовленою мережею технологічних коридорів (трелювальних волоків) та доріг для пересування транспорту тощо.

48. Головними завданнями рубок догляду є поліпшення якості і породного складу, збереження біорізноманіття лісів, посилення їхніх екологічних, захисних, водоохоронних, санітарно-гігієнічних, оздоровчих, рекреаційних, естетичних та інших функцій; підвищення стійкості та продуктивності деревостанів, скорочення строків вирощування технічної стиглої деревини; раціональне використання деревних ресурсів.

49. Залежно від віку та породного складу насадження рубки догляду можуть бути таких видів: освітлення, прочищення, проріджування, прохідна рубка.

50. Рубки освітлення формують деревостани бажаного складу та густоти, забезпечують таку участь головної породи в деревостані, яка відповідає конкретним лісорослинним умовам та призначенню створюваного деревостану.

51. Рубки прочищення забезпечують склад і рівномірне розміщення дерев головної породи на площі, формують оптимальну структуру майбутнього деревостану, регулюють кількісне співвідношення окремих порід.

52. Рубки проріджування створюють умови для формування стовбура і крони кращих дерев (головна увага приділяється якості і структурі деревостану, формується другий ярус у складних деревостанах).

53. Прохідні рубки призначені для збільшення приросту кращих дерев, підвищення товарності деревостанів та скорочення строків вирощування технічно стиглої деревини, поліпшення складу, структури та підвищення стійкості деревостану.

Прохідні рубки не проводяться в лісах, які розташовані в межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду (крім господарських зон національних природних парків, регіональних ландшафтних парків та зон антропогенних ландшафтів біосферних заповідників).

У ялицево-букових, ялицевих та букових деревостанах, а також ялинових, у яких не дозволяється проводити рубки головного користування, замість прохідних рубок проектується та проводяться рубки переформування.

54. Відбір дерев для рубок освітлення і прочищення провадиться лише на спеціально закладених пробних ділянках, що є еталоном для здійснення догляду на всій площі.

Для рубок проріджування та прохідних рубок відбір дерев провадиться на всій ділянці з урахуванням рівномірного розміщення кращих дерев.

Рубки проріджування і прохідні рубки проектується виходячи з лісівничої доцільності, але за повноти насаджень не меншої 0,7 для прохідних рубок у соснових лісах штучного походження, 0,8 для прохідних рубок в інших лісах і 0,7 для рубок проріджування.

55. Загальний максимальний щорічний обсяг проведення прохідних рубок та рубок проріджування, а також їх інтенсивність визначається лісовпорядкуванням. Забороняється здійснювати прохідні рубки та рубки проріджування, щорічний обсяг яких перевищує визначений лісовпорядкуванням.

56. Інтенсивність зріджування деревостану під час проведення рубок догляду залежить від типу лісу, складу, віку і бонітету насадження, а також цілей лісовирощування і може бути: слабкою – вирубування до 15 відсотків запасу деревостану, помірною – 16-25, сильною – 26-35, дуже сильною – більш як 35 відсотків запасу деревостану.

57. Повторюваність окремих видів рубок догляду залежить від стану насадження. Якщо стан насадження потребує частішої повторюваності рубок, інтенсивність зріджування буде меншою і навпаки.

Рекомендуються такі строки повторюваності рубок догляду: для освітлення і прочищення – 3-5 років, проріджування – 5-10, прохідних рубок – 10-15 років. У мішаних і складних насадженнях повторюваність частіша. Конкретні строки повторюваності встановлюються під час лісовпорядкування.

58. Щорічний обсяг кожного виду рубок догляду визначається шляхом поділу площ насаджень, що потребують відповідного догляду, на відповідний строк повторюваності рубок.

59. Строк початку і закінчення рубок догляду визначається з урахуванням умов місцезростання насадження та біологічних особливостей деревних порід, що входять до його складу, інтересів мисливського господарства та побічних лісових користувань.

У залежності від віку стиглості та породного складу насаджень рубки догляду проводять у таких віках:

хвойні породи і твердолистяні високостовбурні насадження: освітлення – до 10 років; прочищення – 11-20 років, проріджування – 21-40 років; прохідні рубки – 41 рік і старші;

інші листяні породи, в тому числі твердолистяні низькостовбурні насадження:

при віці стиглості 41 рік і вище: освітлення – до 10 років; прочищення – 11-20 років, проріджування – 21-30 років; прохідні рубки – 31 рік і старші;

при віці стиглості до 40 років: освітлення – до 5 років; прочищення – 6-10 років, проріджування – 11-20 років; прохідні рубки – 21 рік і старші.

Якщо вік стиглості не більше 25 років, то проріджування закінчують до 15 років, а прохідні рубки розпочинають у 16 років.

У змішаних та різновікових насадженнях вид догляду призначається за середнім віком тієї породи, за якою ведеться догляд.

Рубки догляду закінчуються за один клас віку до настання стиглості деревостану.

60. Під час рубок догляду застосовується переважно комбінований метод рубки, який поєднує принципи низового та верхового догляду. В основу цього методу покладено поділ дерев за їх господарськими і біологічними ознаками на три категорії: кращі (цільові), допоміжні (корисні) та ті, що підлягають вирубуванню.

Під час рубок догляду вилучаються інвазійні, сухостійні, всихаючі, дуже ослаблені дерева внаслідок пошкодження шкідниками і хворобами, стихійного лиха, антропогенного та іншого шкідливого впливу за умови, що їх вирубування не призведе до зменшення повноти (всіх ярусів) нижче ніж 0,5 у пристиглих деревостанах і нижче ніж 0,4 в інших деревостанах.

Санітарні рубки

61. Санітарні рубки спрямовуються на оздоровлення та посилення біологічної стійкості лісів, запобігання їх захворюванню і пошкодженню.

62. Вимоги до проведення санітарних рубок визначені Санітарними правилами в лісах України, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 27 липня 1995 р. № 555 (Офіційний вісник України, 2016 р., № 87, ст. 2839)).

Лісовідновні рубки

63. Лісовідновні рубки – комплексні рубки, які поєднують елементи рубок головного користування та рубок догляду для поновлення захисних, водоохоронних та інших корисних властивостей лісів, збереження біорізноманіття, підтримання і формування складної породної, ярусної і вікової структури деревостанів.

64. Лісовідновні рубки проводяться в стиглих та перестійних одновікових деревостанах за відсутності природного поновлення у лісах деревних порід, крім інвазійних, у яких не дозволяється проводити рубки головного користування.

Лісовідновні рубки в гірських лісах Карпат не проводяться.

65. До лісовідновних рубок призначають деревостани, у яких частка дерев третього і нижче категорій стану, визначених відповідно до Санітарних правил в лісах України, у першому ярусі, становить більше 20 відсотків, а також у разі, коли проведення вибіркового санітарного рубок може призвести до зменшення повноти деревостанів нижче 0,4.

Лісовідновні рубки не проводяться в лісах, які розташовані в межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду (крім господарських зон національних природних парків, регіональних ландшафтних парків та зон антропогенних ландшафтів біосферних заповідників).

66. Залежно від породного складу, вікової структури, повноти деревостанів, наявності життєздатного підросту господарсько цінних порід, лісовідновні рубки проводять рівномірно-поступовим, групово-поступовим, смугово-поступовим або вибірково-поступовим способами у поєднанні з рубками догляду.

67. Під час проведення лісовідновних рубок застосовують способи розробки лісосік і технології, які забезпечують створення сприятливих умов для відновлення лісу.

68. Рішення про призначення насадження до лісовідновної рубки та застосування відповідних способів і технологій розробки лісосік приймається на підставі матеріалів лісовпорядкування.

Рубки переформування

69. Рубки переформування – комплексні рубки, спрямовані на поступове перетворення одновікових у різновікові мішані багаторічні деревостани на основі природного насінного поновлення.

70. Рубки переформування проводяться поетапно за кілька прийомів шляхом здійснення комплексу лісгосподарських заходів для формування цільового деревостану, склад і структура якого наближені до природного стану.

Перелік ділянок, на яких можливо проведення рубок переформування, визначається під час лісовпорядкування. Щорічний обсяг проведення таких рубок не може перевищувати величину середньої зміни запасу на цих ділянках, визначену лісовпорядкуванням.

Кожний наступний прийом рубки призначається за умови досягнення запланованих результатів переформування та появи достатньої для формування різновікових деревостанів кількості підросту деревних порід.

71. Рубки переформування проводяться в усіх категоріях лісів, починаючи із середньовікових деревостанів і поєднують одночасне вирубування окремих дерев, їх біогруп, сприяння природному поновленню деревних порід, створення піднаметових культур тощо за умови безперервного існування лісу.

Вирубування дерев чи біогруп дерев здійснюється в місцях наявного підросту та місцях лісівничо доцільних для його появи.

Під час проведення рубок переформування в першу чергу вирубуються інвазійні види дерев.

72. У зоні антропогенних ландшафтів та буферній зоні біосферних заповідників, в господарських зонах і зонах регульованої рекреації національних природних і регіональних ландшафтних парків дозволяється проведення рубок переформування, крім природніх лісів, а в заказниках – крім лісів природного походження.

73. Повторюваність рубок переформування і лісогосподарські заходи повинні визначатися виходячи з лісівничої доцільності відповідно до біології деревних порід, ґрунтово-гідрологічних умов, особливостей рельєфу, структури та породного складу деревостану, стійкості дерев, наявності та стану підросту, розвитку трав'яного покриву, випадання дерев тощо.

74. Інтенсивність рубки під час проведення рубок переформування не повинна бути більшою 25 відсотків наявного запасу деревостану, за винятком насаджень, в яких більша інтенсивність рубки зумовлена лісівничою необхідністю (недостатнє світлове живлення для появи, росту, виживання самосіву, підросту та піднаметових культур, наявність великої кількості дерев другорядних порід, уражених фітохворобами та ушкоджених шкідниками тощо) і підтверджена науковим обґрунтуванням.

У листяних деревостанах експлуатаційних лісів дозволяється вирубувати не більше як 35 відсотків наявного запасу деревостану.

75. Періодичність рубок переформування визначається станом і структурою існуючого насадження, наявністю підросту, природними відновлювальними процесами. Вирубування дерев у наступні прийоми рубок

переформування здійснюються у межах поточного приросту деревостану кратного тривалості етапу переформування.

76. На проведення рубки переформування складається спеціальна облікова картка постійного зберігання, форма та порядок заповнення якої затверджується Міндовкіллям за поданням Держлісагентства.

77. У деревостанах, у яких проводились рубки переформування, забороняється проведення поступових або суцільних рубок головного користування.

Рубки, пов'язані з реконструкцією

78. Рубки, пов'язані з реконструкцією малоцінних молодняків, похідних деревостанів і деревостанів, повнота яких менша ніж 0,3, а для молодняків – ніж 0,4 (далі – реконструктивні рубки), проводяться з метою заміни малоцінних, похідних молодняків і рідколісь на цільові та поєднуються із здійсненням заходів, пов'язаних із штучним відновленням лісів.

79. Реконструктивні рубки проводяться у:

чагарниках з недостатнім відновленням головних порід;

сильно зріджених деревостанах з куртинним розміщенням дерев;

деревостанах, які за своїм складом не відповідають конкретним типам лісу і є малоцінними;

лише в тих лісах, в яких дозволено проведення рубок головного користування.

Ландшафтні рубки

80. Ландшафтні рубки проводяться з метою формування лісопаркових ландшафтів і підвищення їх естетичної, оздоровчої цінності та стійкості в рекреаційно-оздоровчих лісах, лісах, що мають історико-культурне призначення, а також у зонах регульованої та стаціонарної рекреації національних природних та регіональних парків.

Рішення про призначення насаджень до ландшафтної рубки та застосування відповідних способів і технологій розробки лісосік приймається на підставі матеріалів лісовпорядкування.

81. Ландшафтні рубки можуть бути таких видів:

ландшафтні рубки догляду;

ландшафтні реконструктивні рубки малоцінних лісів;

ландшафтні рубки регулювання співвідношення типів ландшафтів;
пейзажні рубки;
ландшафтні рубки планування території;

82. Ландшафтні рубки догляду проводяться з метою поліпшення естетичних, декоративних, санітарно-оздоровчих властивостей лісів та посилення їх рекреаційних функцій. Вони спрямовані на формування породного складу і структури лісів та поліпшення просторового розміщення дерев.

83. Ландшафтні реконструктивні рубки малоцінних лісів проводяться з метою заміни існуючих лісів на більш цінні, довговічні та декоративні. Проведення таких рубок може поєднуватися із здійсненням лісокультурних заходів.

84. Ландшафтні рубки регулювання співвідношення типів ландшафтів проводяться з метою створення оптимальної площі різних типів ландшафтів (закритих, напіввідкритих та відкритих) залежно від природних зон.

85. Пейзажні рубки проводяться з метою розкриття мальовничих перспектив і пейзажів ландшафту, створення нових оглядових місць, виділення декоративних груп і окремих дерев.

86. Ландшафтні рубки планування території проводяться у зв'язку з необхідністю будівництва інженерних споруд, створення штучних водойм, дорожньо-стежкової мережі, будівельних майданчиків тощо.

Інші заходи з формування і оздоровлення лісів

87. До інших заходів з формування і оздоровлення лісів належить: догляд за підростом, за підліском, за узліссям, за формою стовбура та крони дерев, об'єктами постійної лісонасінневої бази, формування пожежостійких ландшафтів, прокладення лісових доріг, трелювальних волоків, кварталних просік та догляд за ними, створення протипожежних розривів та догляд за ними, рубка для збереження біорізноманіття, рубка поодиноких дерев (насінників, що втратили свої функції, модельних дерев при проведенні лісовпорядкування, лісопатологічного обстеження і науково-дослідних робіт), підняття крон дерев, ліквідація захаращеності тощо.

88. Догляд за підростом полягає у зрідженні його перегущених куртин до проведення рубки головного користування з метою створення різновікових деревостанів відповідно до мети лісовирощування.

89. Догляд за підліском полягає у його омолодженні, посиленні кущення, поліпшенні плодоношення з урахуванням важливого значення для захисту ґрунтів від ерозії, підвищення їх родючості, а також для збереження і розведення мисливської фауни.

90. Догляд за узліссям полягає у формуванні на межі з нелісовими площами мішаних деревостанів з густим підліском за наявності вітростійких дерев.

91. Догляд за формою стовбура та крони дерев проводиться для підвищення якості вирощуваних насаджень, поліпшення їх санітарного стану шляхом видалення сучків і частини живих нижніх гілок, усунення аварійно-небезпечних гілок, формування естетично привабливих крон.

92. Догляд за об'єктами постійної лісонасінневої бази здійснюється з метою формування та підвищення ефективності їх використання шляхом проведення наступних вибіркового рубок:

догляду за формою стовбура і крони (формування стовбура та крони насінних дерев, а також видалення суміжних дерев, які пригнічують їх ріст);

селекційного догляду за лісонасінною ділянкою (зріджування основного ярусу деревостану, видаленню мінусових, хворих та ослаблених дерев, догляд за кронами та стовбурами насінневих дерев);

лісівничого догляду за лісонасінною плантацією (селекційне зрідження, обезвершинення, обрізка гілок);

догляду за підліском або підростом (вирубубування підліску, підросту для обліку очікуваного врожаю та з метою покращення умов заготівлі насіння);

формування оптимальної густоти деревостану (формування постійної лісонасінної ділянки, покращення умов росту та плодоношення на насінних ділянках і лісонасінневих плантаціях) тощо.

93. Формування пожежостійких ландшафтів проводиться у хвойних деревостанах всіх вікових категорій, які примикають до місць з великою вірогідністю виникнення пожеж, шляхом зрідження деревостану до повноти 0,4-0,5 у смугах шириною подвійної висоти деревостану.

94. Рубки, пов'язані з прокладенням лісових доріг, ширина яких визначається під час лісовпорядкування, проводяться для звільнення від лісової рослинності траси майбутньої лісової дороги. Перелік лісових ділянок для будівництва лісових доріг визначається лісовпорядкуванням.

95. Рубки, пов'язані з прокладенням волоків, проводяться з метою їх влаштування для трелювання деревини під час проведення рубок, розміщення

яких визначається технологічними картами на розробку лісосік, за умови відсутності відповідної мережі лісових доріг. Ширина волоків встановлюється відповідно до пункту 116 цих Правил.

96. Рубки, пов'язані з прокладенням кварталних просік, проводяться для звільнення від лісової рослинності смуг, ширина яких визначається під час лісовпорядкування.

97. Догляд за лісовими дорогами, трелювальними волоками та кварталними просіками проводиться, виходячи з фактичного стану, шляхом звільнення від лісової рослинності для утримання їх у належному стані.

98. Проведення рубок, пов'язаних із створенням протипожежних розривів, здійснюється з метою створення нових протипожежних розривів шляхом суцільного вирубування смуги лісової рослинності відповідно до вимог Правил пожежної безпеки в лісах України.

Перелік лісових ділянок, на яких створюються протипожежні розриви, визначається лісовпорядкуванням.

99. Рубки догляду за протипожежними розривами проводяться з метою утримання в належному стану існуючих протипожежних розривів шляхом суцільного вирубування смуги лісової рослинності.

100. Рубки для збереження біорізноманіття проводяться в молодняках з метою створення сприятливих умов для збереження видів флори та фауни, занесених до Червоної книги України.

101. Рубка поодиноких дерев (насінників, що втратили свої функції, модельних дерев при проведенні лісовпорядкування, лісопатологічного обстеження і науково-дослідних робіт тощо) проводиться для видалення дерев-насінників, що втратили свої функції, а також забезпечення якості лісовпорядкування, лісопатологічного обстеження і науково-дослідних робіт.

102. Підняття крон дерев проводиться у молодняках та середньовікових хвойних деревостанах, які примикають до місць з великою вірогідністю виникнення пожеж, шляхом видалення гілок та сучків до висоти 2 метрів у смугах шириною 5-10 метрів з метою запобігання розповсюдження низових лісових пожеж на сусідні ділянки або перехід їх у верхові пожежі.

103. Вимоги до призначення і здійснення ліквідації захаращеності визначені Санітарними правилами в лісах України, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 27 липня 1995 р. № 555 (Офіційний вісник України, 2016 р., № 87, ст. 2839).

Інші заходи, непов'язані з веденням лісового господарства

104. До інших заходів, непов'язаних з веденням лісового господарства, належать рубки небезпечних дерев, розчищення просік уздовж ліній зв'язку, електромереж, інших інженерних споруд, розчищення лісових ділянок, вкритих лісовою рослинністю, у зв'язку з будівництвом гідровузлів, трубопроводів, шляхів, відвалів, смуг вздовж кордону, розширення (розчищення) існуючих інженерних споруд, охоронних зон, розчищення земельних ділянок, що надаються власникам спеціальних дозволів на дослідно-промислову розробку родовищ бурштину, інших корисних копалин загальнодержавного значення та/або видобування бурштину, інших корисних копалин загальнодержавного значення шляхом встановлення земельних сервітутів або угод про проведення розвідувальних та видобувних робіт тощо.

Підставою для проведення інших заходів, непов'язаних з веденням лісового господарства, крім рубки небезпечних дерев, є затверджений в установленому порядку проєкт, який передбачає вирубування дерев на лісових ділянках.

105. Рубка небезпечних дерев здійснюється при загрозі життю, здоров'ю громадян, майну громадян та/або юридичних осіб, об'єктам інфраструктури.

До переліку лісових ділянок, де можливе проведення рубок небезпечних дерев, відносять деревостани: уздовж берегів річок, навколо озер, водоймищ та інших водних об'єктів; які прилягають до лісових доріг, доріг загального користування, залізниць, лінійних рекреаційних об'єктів, житлової та громадської забудови, рекреаційних пунктів, об'єктів інфраструктури; зовнішні зони безпеки вздовж лісосік тощо.

В межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду під час здійснення рубок небезпечних дерев вся деревина обраховується як неліквідна і залишається в якості мертвої деревини з метою збереження біорізноманіття, крім випадків, які погіршують санітарний, протипожежний стан лісів, їх рекреаційну привабливість.

106. Заготівлю деревини під час розчищення просік уздовж ліній зв'язку, електромереж, інших інженерних споруд здійснюють в установленому порядку тими громадянами та юридичними особами, у віданні яких вони перебувають. За домовленістю заготівлю деревини можуть здійснювати власники лісів або постійні лісокористувачі.

107. Заготівля деревини у разі здійснення будівельних та інших робіт на земельних лісових ділянках з метою їх використання в цілях, не пов'язаних зведенням лісового господарства (розчищення лісових ділянок, вкритих лісовою рослинністю, у зв'язку з будівництвом гідровузлів, трубопроводів, шляхів, відвалів, смуг вздовж кордону тощо), проводиться тими громадянами та юридичними особами, яким надано земельні ділянки для таких цілей або власниками лісів та постійними лісокористувачами, якщо таке передбачено в рішенні про надання земельної ділянки.

108. Заготівля деревини в порядку проведення розширення (розчищення) існуючих інженерних споруд, охоронних зон, без зміни цільового призначення цих земельних ділянок, проводиться власниками лісів та постійними лісокористувачами, відповідно до затверджених в установленому порядку державних норм і проектної документації за погодженням з територіальним органом Держлісагенства.

109. Заготівля деревини на лісових ділянках, що надаються власникам спеціальних дозволів на дослідно-промислову розробку родовищ бурштину, інших корисних копалин загальнодержавного значення та/або видобування бурштину, інших корисних копалин загальнодержавного значення шляхом встановлення земельних сервітутів або угод про проведення розвідувальних та видобувних робіт, згідно з межами та строками дії відповідних спеціальних дозволів на користування, без зміни цільового призначення цих земельних ділянок, здійснюється власниками лісів та постійними лісокористувачами за погодженням з територіальним органом Держлісагенства.

110. Строк заготівлі та вивезення деревини визначається, а огляд місць рубок формування і оздоровлення лісів та інших заходів, непов'язаних з веденням лісового господарства, проводяться в установленому законодавством порядку.

Вимоги до технологічних процесів лісосічних робіт при проведенні рубок

111. Комплекс лісосічних робіт, включаючи підготовку лісосік до рубки, проводиться способами, які виключають або обмежують негативний вплив на стан лісів та їх відтворення.

112. На кожному лісосіку до початку її розробки складається карта технологічного процесу розроблення лісосіки (далі – технологічна карта), яка з урахуванням конкретних умов відображає лісівничі та організаційні вимоги до виконання робіт. У технологічній карті міститься перелік підготовчих робіт,

визначається схема розробки лісосіки з нанесенням на неї виробничих об'єктів, устаткування, доріг, волоків, способи проведення лісозаготівельних операцій (звалювання дерев, обрубкування сучків, трелювання, спуск, кряжування, сортування, штабелювання, навантаження деревини, очищення місць рубок), установлюється черговість розробки пасік, передбачаються заходи щодо охорони праці та визначаються природоохоронні вимоги (запобігання ерозії ґрунтів, збереження підросту тощо).

113. До початку рубок повинні проводитися підготовчі роботи.

У разі застосування будь-якої технології лісозаготівель площа, зайнята верхніми складами, трелювальними волоками, лісовозними вусами, повинна бути мінімальною та відповідати вимогам охорони праці. За наявності суміжних з лісосікою ділянок, вільних від лісової рослинності, на них можуть бути розташовані верхні склади, навантажувальні майданчики та інші об'єкти.

Забороняється прокладення трелювальних волоків на відстані ближче ніж 20 метрів від постійних водотоків, а у гірських лісах Карпат – ближче ніж 10 метрів від тимчасових водотоків, у місцях витоків річок та навколо них.

114. У випадках, не передбачених цими Правилами, напрямок рубки повинен встановлюватися проти переважних чи небезпечних вітрів.

115. Вибіркові та поступові рубки проводяться із застосуванням технологій та використанням машин, які забезпечують збереження або мінімально допустимі пошкодження дерев і підросту, що залишаються.

Не допускається пошкодження дерев до ступеня неприпинення їх росту на пологих і спадистих схилах – більш як 8 відсотків, на стрімких схилах – більш як 10 відсотків кількості залишених дерев.

116. Вибір технологічних процесів повинен передбачати раціональне поєднання різних методів трелювання (наземних, підвісних і напівпідвісних), а також первинного транспортування деревини в навантаженому стані з урахуванням вимог пункту 112 цих Правил.

Переміщення лісозаготівельної та допоміжної техніки здійснюється відповідно до технологічних карт лише за наміченими маршрутами і підготовленими волоками з урахуванням збереження залишених дерев, підросту і ґрунту.

Ширина волоків повинна бути не більш як 5 метрів. У місцях повороту волоків залишаються «відбійні» дерева, які прибираються після завершення лісосічних робіт, а ширина волоків допускається не більш як 7 метрів. Під час

трелювання гужовим транспортом на лісосіці формується мережа кінних волоків. Ширина волоків не повинна перевищувати 2 метри.

117. Лісосіки з наявністю життєздатного підросту, який забезпечує лісовідновлення, та лісосіки, що проектуються для паросткового поновлення, розробляються переважно з 1 жовтня по 1 квітня.

118. На схилах трелювальні волокни розміщуються, як правило, у напрямках, близьких до горизонталей, а їх проїзна частина повинна займати не більш як 10 відсотків площі лісосіки.

119. На схилах, на яких використання наземних засобів трелювання може призвести до значних пошкоджень залишених дерев, підросту і ґрунту, появи ерозійних процесів, зсувів тощо, застосовується підвісний спосіб трелювання канатними установками.

На ділянках, на яких відсутній надійний підріст, у кількості, визначеній у пункті 26 цих Правил, та під час розробки ділянок у період наявності снігового покриву застосовується напівпідвісний спосіб трелювання (канатними установками та тракторами) і трелювання гужовим транспортом.

Під час застосування вибіркового і поступового систем рубок ширина просіки під трасами канатних установок повинна бути мінімальною для продуктивної і безпечної роботи працюючих і не перевищувати 10 метрів.

120. Наземне трелювання зрубаних дерев з кроною у гірських лісах Карпат забороняється.

Заходи, що здійснюються при проведенні рубок, пов'язані із збереженням ґрунтів

121. З метою збереження ґрунтів, їх водно-фізичних властивостей, запобігання ерозійним процесам на зрубках під час заготівлі деревини застосовуються технології, машини і механізми, що забезпечують найменше пошкодження ґрунтів.

Заготівля та вивезення деревини в гірських лісах Карпат проводяться переважно з використанням природозберігаючих систем машин і механізмів та гужового транспорту, що забезпечують допустимий вплив на довкілля, а також із збереженням вузькоколіїсних лісовозних залізниць та оптимізацією мережі лісових автодоріг.

Застосування гусеничних тракторів на стрімких і деже стрімких схилах з нестійкими ґрунтами у гірських лісах Карпат забороняється.

122. У разі застосування канатних установок прокладання трас повинно здійснюватися під кутом 10-20 градусів до основного напрямку схилу з метою запобігання появі і розвитку ерозійних процесів.

У разі загрози виникнення ерозійних процесів місця проїзду агрегатних лісових машин укладаються порубковими рештками. У гірських лісах Карпат під час роботи на лісосіці агрегатних лісових машин вони переміщуються маршрутами, траси яких устелюються порубковими рештками.

До порубкових решток належать сучки, гілля, верхівки дерев, інші відходи, не віднесені до ліквіду з крони.

123. З метою запобігання ерозії ґрунтів та іншим негативним явищам лісокористувачі після закінчення лісозаготівель приводять лісові ділянки у стан, придатний для використання за призначенням, у разі потреби здійснюють протиерозійні заходи (влаштування фашин і плетених загорож, земляних валів, водовідводів, вирівнювання заглиблень на волоках), а також проводять очищення русел водотоків від порубкових решток, ремонтують пошкоджені під'їзні дороги. Земляні вали і водовідводи на волоках розміщуються через 40 метрів.

Очищення місць рубок

124. Метою очищення місць рубок є створення сприятливих умов для відновлення лісу, запобігання ерозії ґрунту, зниження рівня пожежної небезпеки та забезпечення належного санітарного стану.

125. Очищення лісосік проводиться одночасно з лісосічними роботами, але не пізніше ніж через 30 днів після звалювання дерев або строку, встановленого для огляду місць заготівлі деревини, а у хвойних деревостанах у період з 1 квітня по 31 жовтня – не пізніше ніж через 15 днів.

У разі несприятливих умов (затоплення лісосіки, глибокий сніговий покрив тощо), неможливості проведення робіт з не залежних від лісокористувача причин строк очищення лісосік може бути продовжений за рішенням органу виконавчої влади з питань лісового господарства Автономної Республіки Крим, територіальних органів центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового господарства, а на території і об'єктах природно-заповідного фонду – за погодженням з обласними, Київською та Севастопольською міськими держадміністраціями, а на території Автономної Республіки Крим – органом виконавчої влади

Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища.

126. Очищення лісосік проводиться з обов'язковим запобіганням пошкодженню на лісосіці дерев, які не підлягають вирубуванню, та підросту, що підлягає збереженню.

127. Залежно від лісорослинних умов і вимог лісовідновлення застосовуються такі способи очищення лісосік:

збирання порубкових решток у купи та вали для перегнивання. На лісосіках, що призначені для штучного лісовідновлення, порубкові рештки для перегнивання складаються в паралельні вали завширшки до 2 метрів і з відстанню між ними не менш як 25 метрів, а на лісосіках, призначених для природного лісовідновлення, – в купи у вільних від підросту місцях. У гірських лісах Карпат вали з порубкових решток завширшки 1 метр розміщуються, як правило, впоперек схилів через кожні 8-10 метрів;

рівномірне розкидання подрібнених на відрізки до 1 метра порубкових решток по лісосіці. На ерозійно небезпечних ділянках очищення проводиться тільки таким способом;

укладання порубкових решток на трелювальні волоки в улоговинах і ущільнення їх під час трелювання деревини;

укладання порубкових решток у місцях проїзду агрегатних лісових машин;

збирання порубкових решток у купи з подальшим їх спалюванням (крім гірських лісів Карпат).

На лісосіці чи її окремій частині залежно від конкретних умов може застосовуватися один з наведених способів очищення або комбінований спосіб.

У гірських лісах Карпат не дозволяється складування порубкових решток на відстані ближче ніж 20 метрів від постійних і 10 метрів від тимчасових водостоків.

128. Під час трелювання зрубаних дерев з кроною у рівнинних лісах, та зрубаних дерев з кроною канатними установками в гірських лісах Карпат порубкові рештки, не призначені для переробки чи реалізації, збираються в купи і спалюються на верхніх складах в міру їх нагромадження, а додаткове очищення лісосіки проводиться способами, зазначеними у пункті 127 цих Правил.

129. Очищення лісосік, визначених для штучного відновлення лісу, проводиться способами, які забезпечують можливість наступного проведення лісокультурних робіт (обробіток ґрунту, садіння або висівання, догляд за лісовими культурами).

130. Очищення лісосік з наступним природним відновленням лісів проводиться способами, які виключають спалювання порубкових решток і забезпечують умови для появи і росту надійного підросту господарсько цінних порід.

131. Під час спалювання порубкових решток необхідно зберегти від пошкодження підріст і дерева, які не підлягають вирубуванню. Спалювання куп починається від межі лісосік і навколо насінневих куртин підросту. Суцільне спалювання порубкових решток забороняється.

132. Під час проведення рубок для закріплення волоків у процесі лісосічних робіт частина порубкових решток складається на волоках і ущільнюється гусеницями або колесами тракторів.

Заходи, що здійснюються при проведенні рубок головного користування та суцільних рубок формуванні і оздоровлення лісів, пов'язані з відновленням лісу

133. Спосіб відновлення лісу на лісосіці, а у разі потреби на окремій її частині, визначається під час підготовки лісосіки до рубки з урахуванням лісорослинних умов та біологічних особливостей деревних порід. Спосіб лісовідновлення може бути змінений під час огляду місць рубок.

134. Під час проведення рубок забезпечується збереження життєздатного підросту господарсько цінних порід, а у гірських лісах Карпат ще й другого ярусу деревних порід, крім інвазійних дерев.

Після закінчення лісосічних робіт і очищення місць рубок збережений підріст підлягає обліку.

135. Після закінчення лісосічних робіт і очищення місць рубок та вивезення деревини площа пасік із збереженим підростом повинна становити не менш як 75 відсотків загальної площі ділянки з підростом і молодняком, господарсько цінних порід, що підлягали збереженню. Після рубки в зимовий період на схилах стрімкістю до 10 градусів повинно бути збережено не менш як 70 відсотків кількості підросту, зазначеної в лісوروبному квитку, а на схилах стрімкістю більш як 10 градусів – не менш як 60 відсотків. Після рубки у

весняно-літній та осінній періоди повинно бути збережено підросту відповідно не менш як 60 і 50 відсотків.

136. У разі коли на ділянках після першого прийому поступових і добровільно-вибіркових рубок відсутня достатня кількість надійного підросту, здійснюються заходи щодо сприяння природному поновленню.

137. Заходи сприяння природному поновленню полягають у:
видаленні або частковому зріджуванні підліску;
розпушуванні поверхні ґрунту;
підсіванні жолудів та насіння інших порід на початку вегетаційного періоду у відповідних лісорослинних умовах.

Видалення або часткове зрідження густого підліску проводять влітку в рік доброго плодоношення головних порід, або у наступний після нього рік.

Розпушування поверхні ґрунту проводять механізованим (шляхом прокладання борозен) або ручним (шляхом розпушування ґрунту смугами або площадками) способами.

138. Зруби, не забезпечені природним поновленням господарсько цінних порід дерев, повинні бути своєчасно залісені шляхом створення лісових культур.

139. Підріст інвазійних видів дерев підлягає видаленню під час заходів з відновлення лісу.

Охорона навколишнього природного середовища при проведенні рубок

140. На ділянках рубок всіх видів залишають дерева, які виконують важливі біоценотичні функції (старі дуплясті; з відшарованою корою; найстаріші; сухостійні з відламанною кроною (стремпи); з розлогою кроною та боковими гілками, перпендикулярними або близько перпендикулярними стовбуру дерева; вивернуті разом з кореневою системою (виворотні); з гніздами птахів; сховищами кажанів), в кількості не менше 10 штук на 1 гектар, про що робиться відмітка у лісорубному квитку та в технологічній карті розробки лісосіки.

141. При здійсненні рубок в межах охоронних зон для збереження біорізноманіття у лісах повинні враховуватись режим ведення лісового господарства в межах таких зон, визначений Кабінетом Міністрів України.

142. У лісах, що зазнали радіоактивного забруднення, рубки проводяться відповідно до особливостей ведення лісового господарства у лісах, що зазнали радіоактивного забруднення, що затверджуються Міндовкілля.

143. На пологих, спадастих та стрімких схилах у гірських ялицево-букових деревостанах проводяться лише вибіркові рубки формування і оздоровлення лісів.

144. У деревостанох, у яких проводилися добровільно-вибіркові рубки головного користування, рубки переформування та прохідні рубки забороняється здійснення суцільних рубок формування і оздоровлення лісів, крім розробки згарищ, суцільних вітровалів і буреломів, а також суцільно вражених шкідниками і хворобами насаджень.

Зміни,
що вносяться до Порядку спеціального використання лісових ресурсів

1. У Порядку спеціального використання лісових ресурсів, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 23 травня 2007 р. № 761 «Про врегулювання питань щодо спеціального використання лісових ресурсів» (Офіційний вісник України, 2007 р., № 39, ст. 1550; 2012 р., № 1, ст. 21; 2013 р., № 82, ст. 3041; 2014 р., № 4, ст. 101; 2016 р., № 4, ст. 239; 2020 р., № 2, ст. 62; 2020 р., № 76, ст. 2432; 2020 р., № 101, ст. 3285):

1) у абзаці четвертому пункту 4 слова «в лісогосподарській частині лісів зелених зон» замінити словами «у лісах зелених зон навколо населених пунктів можливих до експлуатації»;

2) пункт 10 викласти у такій редакції:

«10. Заготівля деревини під час проведення рубок головного користування може здійснюватися додатково в межах не використаного за попередні роки обсягу діючої розрахункової лісосіки (з урахуванням обсягів деревини, на які надано у встановленому порядку відстрочення) за погодженням з органом виконавчої влади з питань лісового господарства Автономної Республіки Крим, територіальними органами Держлісагентства (далі – органи Держлісагентства) та з органом виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими держадміністраціями.

Обсяги ліквідної деревини, яка заготовлюється під час проведення суцільних рубок формування і оздоровлення лісів у пристиглих, стиглих та перестійних насадженнях у всіх категоріях лісів зараховуються до обсягів використання розрахункової лісосіки та обсягів фактично заготовленої в порядку рубок головного користування деревини.

Загальний обсяг заготівлі деревини під час проведення рубок головного користування та суцільних рубок формування і оздоровлення лісів, які зараховуються у фактичний обсяг заготовленої в порядку рубок головного користування деревини, відповідно до вимог, встановлених цими Правилами не повинен перевищувати розмір розрахункової лісосіки за період її дії.

У разі такого перевищення забороняється проведення рубок головного користування, але дозволяється проведення всіх інших видів рубок.»;

3) у пункті 11 слова «і плюсових дерев» замінити словами «плюсових та інших дерев, що мають виняткове значення для збереження біорізноманіття (дерев з гніздами рідкісних видів птахів, занесених до Червоної книги України (чорний лелека, скопа, орлан-білохвіст та інші), дуплястих та старовікових дерев тощо).».

ЗАТВЕРДЖЕНО

постановою Кабінету Міністрів

України від 2021 р. №

ПЕРЕЛІК

постанов Кабінету Міністрів України, що втратили чинність

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 травня 2007 р. № 724 «Про затвердження Правил поліпшення якісного складу лісів» (Офіційний вісник України, 2007 р., № 37, ст. 1478).

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 22 жовтня 2008 р. № 929 «Про затвердження Правил рубок головного користування в гірських лісах Карпат» (Офіційний вісник України, 2008 р., № 81, ст. 2735).

3. Абзац четвертий постанови Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2010 р. № 175 «Про визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» (Офіційний вісник України, 2010 р., № 13, ст. 624).

4. Постанову Кабінету Міністрів України від 13 квітня 2011 р. № 399 «Пронесення змін до Правил рубок головного користування в гірських лісах Карпат» (Офіційний вісник України, 2011 р., № 28, ст. 1183).

5. Пункти 3 та 8 Змін, що вносяться до постанов Кабінету Міністрів України, затверджених постановою Кабінету міністрів України від 28 грудня 2011 р. № 1364 (Офіційний вісник України, 2012 р., № 1, ст. 21).

6. Пункти 26 та 29 Змін, що вносяться до постанов Кабінету Міністрів України, затверджених постановою Кабінету міністрів України від 07 серпня 2013 р. № 748 (Офіційний вісник України, 2013 р., № 82, ст. 3041).

7. Пункт 2 Змін, що вносяться до постанов Кабінету Міністрів України від 27 липня 1995 р. № 555 та від 12 травня 2007 р. № 724, затверджених постановою Кабінету міністрів України від 23 березня 2016 р. № 213 (Офіційний вісник України, 2016 р., № 26, ст. 1027).

8. Пункт 2 Змін, що вносяться до постанов Кабінету Міністрів України від 27 липня 1995 р. № 555 та від 12 травня 2007 р. № 724, затверджених постановою Кабінету міністрів України від 26 жовтня 2016 р. № 756 (Офіційний вісник України, 2016 р., № 87, ст. 2839).

9. Пункт 75 Змін, що вносяться до актів Кабінету Міністрів України з питань діяльності Міністерства енергетики та захисту довкілля, затверджених постановою Кабінету міністрів України від 04 грудня 2019 р. № 1065 (Офіційний вісник України, 2020 р., № 2, ст. 62).

UB
Міндовкілля
№25/1-22/23334-21 від 03.11.2021
КЕП: Абрамовський Р. Р. 03.11.2021 14:22
58E2D9E7F900307B040000001E6B2F00C0608500
Сертифікат дійсний з 24.06.2020 00:00 до 24.06.2022 00:00

10. Пункт 71 Змін, що вносяться до актів Кабінету Міністрів України, затверджених постановою Кабінету міністрів України від 09 вересня 2020 р. № 826 (Офіційний вісник України, 2020 р., № 76, ст. 2432).

11. Пункти 2 та 4 Змін, що вносяться до постанов Кабінету Міністрів України, затверджених постановою Кабінету міністрів України від 09 грудня 2020 р. № 1224 (Офіційний вісник України, 2020 р., № 101, ст. 3285).

Порівняльна таблиця
до проекту постанови Кабінету Міністрів України
«Про затвердження Правил рубок в лісах України та внесення змін до деяких
постанов Кабінету Міністрів України»

Зміст положення акта законодавства	Зміст відповідного положення проекту акта
Порядок спеціального використання лісових ресурсів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23 травня 2007 р. № 761 «Про врегулювання питань щодо спеціального використання лісових ресурсів»	
4. Рубки головного користування проводяться в: експлуатаційних лісах; захисних лісах, що прилягають до смуг відведення діючих і тих, які будуються, залізниць, автомобільних доріг державного значення, вздовж берегів річок, навколо озер, водойм та інших водних об'єктів, а також захисних лісах, що є байрачними або площа яких становить до 100 гектарів, або які розташовані серед безлісної місцевості; рекреаційно-оздоровчих лісах, розташованих у межах третьої зони округів санітарної охорони лікувально-оздоровчих територій і курортів та в лісогосподарській частині лісів зелених зон; <i>{Абзац п'ятий пункту 4 виключено на підставі Постанови КМ № 1224 (1224-2020-п) від 09.12.2020}</i> на ділянках із штучно створеними лісонасадженнями та природними лісами у смугах відведення каналів, гідротехнічних споруд та інших споруд міжгосподарського значення рубки головного користування не проводяться. {Пункт 4 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 1224 (1224-2020-п) від 09.12.2020} На особливо захисних лісових ділянках (крім узлісь уздовж межі з безлісною місцевістю) проведення рубки головного користування забороняється.	4. Рубки головного користування проводяться в: експлуатаційних лісах; захисних лісах, що прилягають до смуг відведення діючих і тих, які будуються, залізниць, автомобільних доріг державного значення, вздовж берегів річок, навколо озер, водойм та інших водних об'єктів, а також захисних лісах, що є байрачними або площа яких становить до 100 гектарів, або які розташовані серед безлісної місцевості; рекреаційно-оздоровчих лісах, розташованих у межах третьої зони округів санітарної охорони лікувально-оздоровчих територій і курортів та у лісах зелених зон навколо населених пунктів можливих до експлуатації. <i>{Абзац п'ятий пункту 4 виключено на підставі Постанови КМ № 1224 (1224-2020-п) від 09.12.2020}</i> на ділянках із штучно створеними лісонасадженнями та природними лісами у смугах відведення каналів, гідротехнічних споруд та інших споруд міжгосподарського значення рубки головного користування не проводяться. {Пункт 4 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 1224 (1224-2020-п) від 09.12.2020} На особливо захисних лісових ділянках (крім узлісь уздовж межі з безлісною місцевістю) проведення рубки головного користування забороняється.
10. Заготівля деревини під час проведення рубок головного користування може здійснюватися додатково в межах не використаного за попередні роки обсягу діючої розрахункової лісосіки (з урахуванням обсягів деревини, на	10. Заготівля деревини під час проведення рубок головного користування може здійснюватися додатково в межах не використаного за попередні роки обсягу діючої розрахункової лісосіки (з урахуванням обсягів деревини, на

які надано у встановленому порядку відстрочення) за погодженням з органом виконавчої влади з питань лісового господарства Автономної Республіки Крим, територіальними органами Держлісагентства (далі – органи Держлісагентства) та з органом виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими держадміністраціями.

~~Загальний обсяг заготівлі деревини під час проведення рубок головного користування та суцільних санітарних рубок, які зараховуються у фактичний обсяг заготовленої в порядку рубок головного користування деревини, відповідно до вимог, встановлених Санітарними правилами в лісах України (555-95-п), затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 27 липня 1995 р. № 555 (ЗП України, 1995 р., № 10, ст. 253; Офіційний вісник України, 2016 р., № 87, ст. 2839), не повинен перевищувати розмір розрахункової лісосіки за період її дії. {Абзац другий пункту 10 в редакції Постанови КМ № 1224 (1224-2020-п) від 09.12.2020}~~

~~{Пункт 10 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 1364 (1364-2011-п) від 28.12.2011, № 748 (748-2013-п) від 07.08.2013}~~

11. Під час проведення рубок головного користування забезпечується збереження життєздатного підросту і молодняку господарсько цінних порід, не дозволяється вирубування і пошкодження цінних і рідкісних видів дерев та чагарників, занесених до Червоної книги України,

які надано у встановленому порядку відстрочення) за погодженням з органом виконавчої влади з питань лісового господарства Автономної Республіки Крим, територіальними органами Держлісагентства (далі – органи Держлісагентства) та з органом виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими держадміністраціями.

Обсяги ліквідної деревини, яка заготовлюється під час проведення суцільних рубок формування і оздоровлення лісів у пристиглих, стиглих та перестійних насадженнях у всіх категоріях лісів зараховуються до обсягів використання розрахункової лісосіки та обсягів фактично заготовленої в порядку рубок головного користування деревини.

Загальний обсяг заготівлі деревини під час проведення рубок головного користування та суцільних рубок формування і оздоровлення лісів, які зараховуються у фактичний обсяг заготовленої в порядку рубок головного користування деревини, відповідно до вимог, встановлених цими Правилами не повинен перевищувати розмір розрахункової лісосіки за період її дії.

У разі такого перевищення забороняється проведення рубок головного користування, але дозволяється проведення всіх інших видів рубок.

11. Під час проведення рубок головного користування забезпечується збереження життєздатного підросту і молодняку господарсько цінних порід, не дозволяється вирубування і пошкодження цінних і рідкісних видів дерев та чагарників, занесених до Червоної книги України, насінників,

насінників і плюсових дерев.	плюсових та інших дерев, що мають виняткове значення для збереження біорізноманіття (дерев з гніздами рідкісних видів птахів, занесених до Червоної книги України (чорний лелека, скопа, орлан-білохвіст та інші), дуплястих та старовікових дерев тощо).
---	---

Голова Державного агентства
лісових ресурсів України
«__» _____ 2021 р.

Юрій БОЛОХОВЕЦЬ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту постанови Кабінету Міністрів України

«Про затвердження Правил рубок в лісах України, внесення змін до Порядку спеціального використання лісових ресурсів та визнання такими, що втратили чинність, окремих постанов Кабінету Міністрів України»

1. Мета

Метою проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Правил рубок в лісах України, внесення змін до Порядку спеціального використання лісових ресурсів та визнання такими, що втратили чинність, окремих постанов Кабінету Міністрів України» (далі – проект постанови) є уніфікація та встановлення процедур призначення та проведення рубок в лісах України для уникнення зловживань у лісогосподарській галузі.

2. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Проект постанови розроблено на виконання пункту 444 Плану пріоритетних дій Уряду на 2021 рік, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 березня 2021 року № 276, яким визначено розроблення та подання Кабінетові Міністрів України проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Правил рубок в лісах України».

На даний час питання проведення рубок в лісах регулюють наступні нормативно-правові акти:

- Правила поліпшення якісного складу лісів, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 12.05.2007 № 724;
- Порядок спеціального використання лісових ресурсів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23.05.2007 № 761;
- Правила рубок головного користування в гірських лісах Карпат, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 22.10.2008 № 929;
- Правила рубок головного користування, які затверджені наказом Державного комітету лісового господарства України 23.12.2009 № 364 та зареєстровані в Міністерстві юстиції України 26.10.2010 за № 85/17380 (застосовуються для рівнинної частини України).

Окремі з вищезазначених нормативно-правових актів містять суперечливі норми, а Правила рубок головного користування не відповідають вимогам статті 38 Лісового кодексу України щодо їх затвердження центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері лісового господарства.

Вказані нормативно-правові акти затверджені майже півтори десятиліття тому. За цей період:

- відбулись суттєві зміни у законодавстві, що регулює лісові відносини та відносини щодо охорони, використання і відтворення рослинного та тваринного світу;
- зросла частота та посилились прояви негативних природних явищ внаслідок змін клімату (масові осередки хвороб та розмноження шкідників, лісові пожежі тощо);

- зменшилась стійкість та життєздатність лісових екосистем, разом з тим, окремі нормативи, що встановлені чинними нормативно-правовими актами, обмежують роль рубок формування і оздоровлення лісів у вирощуванні здорових і продуктивних деревостанів та в упередженні утворення відпаду;

- отримані результати напрацювань науковців та практиків щодо впровадження у лісогосподарську практику вибіркового і поступового рубок, методів формування природних лісів, підвищення їхньої стійкості та посилення захисних і корисних властивостей.

Крім того, чинними нормативно-правовими актами не врегульовані питання проведення інших заходів, непов'язаних з веденням лісового господарства.

3. Основні положення Проекту постанови

Проектом постанови пропонується затвердити Правила рубок в лісах України та внести зміни до Порядку спеціального використання лісових ресурсів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.05.2007 № 761 «Про врегулювання питань щодо спеціального використання лісових ресурсів».

4. Правові аспекти

У цій сфері правових відносин діють Лісовий кодекс України, постанова Кабінету Міністрів України від 23 травня 2007 р. № 761 «Про врегулювання питань щодо спеціального використання лісових ресурсів».

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація положень Проекту постанови не потребує виділення додаткових коштів державного та місцевих бюджетів.

6. Позиція заінтересованих сторін

Проект постанови потребує погодження з Міністром захисту довкілля та природних ресурсів України, Міністерством економіки України, Міністерством фінансів України та Державною регуляторною службою України.

Проект постанови потребує проведення цифрової експертизи Міністерством цифрової трансформації України.

Проект постанови потребує проведення правової експертизи Міністерством юстиції України.

Проект постанови не потребує проведення консультацій із заінтересованими сторонами.

Проект постанови потребує направлення до Національного агентства з питань запобігання корупції для визначення необхідності проведення антикорупційної експертизи.

Проект постанови не стосується питань функціонування місцевого самоврядування, прав та інтересів територіальних громад, місцевого та

регіонального розвитку, соціально-трудової сфери, прав осіб з інвалідністю, функціонування і застосування української мови як державної.

Проект постанови не потребує розгляду Науковим комітетом Національної ради України з питань розвитку науки і технологій.

Для громадського обговорення проект постанови розміщено на офіційному вебсайті Держлісагентства (<https://forest.gov.ua>).

7. Оцінка відповідності

У Проекті постанови відсутні положення, що стосуються зобов'язань України у сфері європейських інтеграцій; прав та свобод, гарантованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод; впливають на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; містять ризики вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією; створюють підстави для дискримінації.

Проект постанови не потребує проведення громадської антикорупційної, антидискримінаційної та гендерно-правової експертизи.

8. Прогноз результатів

Затвердження єдиного нормативно-правового акту для регулювання проведення всіх видів рубок сприятиме формуванню правової основи ведення лісового господарства на принципах наближеного до природи лісівництва, зменшенню обсягів суцільно-лісосічної системи рубок, переходу в управлінні лісами та лісокористуванні на засади сталого розвитку, врегулюванню питань проведення інших заходів, не пов'язаних з веденням лісового господарства.

Заінтересована сторона	Вплив реалізації акта на заінтересовану сторону	Пояснення очікуваного впливу
Лісокористувачі	Позитивний вплив	Регулювання проведення всіх видів рубок на засадах сталого розвитку з урахуванням природних умов, цільового призначення, лісорослинних умов, породного складу лісів, а також функцій, які вони виконують
Держава	Позитивний вплив	Уніфікація та встановлення процедур призначення та проведення рубок в лісах України для уникнення зловживань у лісогосподарській галузі

Голова Державного агентства
лісових ресурсів України

Юрій БОЛОХОВЕЦЬ

«__» _____ 2021 р.

АНАЛІЗ РЕГУЛЯТОРНОГО ВПЛИВУ
до проєкту постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження
Правил рубок в лісах України, внесення змін до Порядку спеціального
використання лісових ресурсів та визнання такими, що втратили
чинність, окремих постанов Кабінету Міністрів України»
(далі – проєкт акта)

I. Визначення проблеми

Ліси за своїм призначенням є фундаментом екологічної рівноваги і безпеки не тільки України, а й загалом європейського континенту.

Визначальними принципами ведення лісового господарства є збереження біотичного різноманіття, відтворення структури природних різновікових лісів, постійне підтримання стійкості деревостанів, постійна стабільність водоохоронних, захисних, санітарно-гігієнічних, оздоровчих та інших корисних властивостей лісів, вирубування деревини в обсязі не більше річного приросту, природоохоронні технології заготівлі деревини тощо.

Розробка проєкту акта зумовлена потребами виконання низки міжнародних зобов'язань України та угод, укладених із європейським співтовариством, зокрема, щодо посилення природоохоронної діяльності, забезпечення охорони біологічного різноманіття, надр, повітря тощо.

Реалізація відповідних напрацювань науковців та практиків у лісовому господарстві потребує підкріплення нормативно-правовими актами, задля впровадження у лісгосподарську практику вибіркового і поступового рубок, підвищення стійкості та посилення захисних і корисних властивостей лісів, зокрема, у Карпатському регіоні.

Метою прийняття проєкту акта є уніфікація нормативно-правових актів і усунення розбіжностей, що склалися після суттєвих змін у природоохоронному законодавстві, та встановлення чітких процедур призначення і проведення рубок у лісах України.

Дана проблема не може бути розв'язана за допомогою чинних регуляторних актів Кабінету Міністрів України, оскільки в них наявні неузгодженості та протилежності норм діючого законодавства.

Позиція щодо відмови від врегулювання цієї проблеми не сприятиме нормативно-правовому врегулюванню вищезазначеного питання.

Єдиним способом вирішення проблеми, яку передбачається розв'язати, є прийняття запропонованого регуляторного акта.

Основні групи (підгрупи), на які проблема справляє вплив:

Групи (підгрупи)	Так	Ні
Громадяни	+	
Держава	+	
Суб'єкти господарювання,	+	
у тому числі суб'єкти малого підприємництва		+

II. Цілі державного регулювання

Проект акта визначає такі цілі державного регулювання:

- здійснення єдиної науково-технічної політики в лісовому господарстві;
- адаптація лісів до змін клімату та перехід до вибіркової системи рубань лісу на засадах наближеного до природи лісівництва;
- збереження старовікових та інших особливо цінних лісів, відтворення генетичного різноманіття лісів;
- збереження та попередження деградації біорізноманіття;
- боротьба з інвазійними чужорідними видами тощо.

В цілому, розроблений проект акта встановлює чіткі процедури щодо призначення та проведення рубок в лісах України.

III. Визначення та оцінка альтернативних способів досягнення цілей

1. Визначення альтернативних способів

Вид альтернативи	Опис альтернативи
Альтернатива 1 Невтручання і залишення існуючої ситуації	Даний спосіб не дозволить урегулювати суперечності між змінами в законодавстві та вимогами діючих нормативно-правових актів
Альтернатива 2 Прийняття Проекту	Прийняття проекту акта дозволить уніфікувати нормативно-правове забезпечення призначення та проведення рубок у лісах України

2. Оцінка вибраних альтернативних способів досягнення цілей Оцінка впливу на сферу інтересів держави

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
Альтернатива 1 Невтручання і залишення існуючої ситуації	Відсутні	Суттєві втрати приросту деревини, як наслідок значне недоотримання рентної плати в бюджети всіх рівнів. Значне накопичення природного відпаду, що неминуче призведе до появи осередків шкідників та хвороб і виникненню лісових пожеж
Альтернатива 2 Прийняття Проекту	Прийняття чітких зрозумілих правил рубок в лісах України, які направлені на оптимальне наближене до природи ведення лісового господарства	Не передбачаються

Оцінка впливу на сферу інтересів громадян

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
Альтернатива 1 Невтручання і залишення існуючої ситуації	Відсутні	Наявність у суспільства пересторог та недовіри до процедури рубки дерев
Альтернатива 2 Прийняття Проєкту	Відкритість перед суспільством в питанні методології та процедури відбору лісових ділянок, на яких планується проведення рубок	Відсутні

Оцінка впливу на сферу інтересів суб'єктів господарювання

Показник	Великі	Середні	Малі	Мікро	Разом
Кількість суб'єктів господарювання, що підпадають під дію регулювання, одиниць	відсутні	507	відсутні	відсутні	507
Питома вага групи у загальній кількості, відсотків	X	100	X	X	100

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
Альтернатива 1 Невтручання і залишення існуючої ситуації	Відсутні	Наявність значних обмежень у господарюючих суб'єктів при веденні лісового господарства, а також невизначеність у застосуванні відповідних систем та видів рубок у сучасних реаліях
Альтернатива 2 Прийняття Проєкту	Покращення інвестиційного клімату, усунення суперечностей та двоякого бачення між господарюючими суб'єктами та контролюючими органами в питаннях правомірності призначення та проведення рубок	Відсутні

Оцінка впливу на довкілля

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
Альтернатива 1 Невтручання і залишення існуючої ситуації	Відсутні	Не проведення лісгосподарських заходів (рубок догляду) призводить до втрат деревини, збіднення лісових екосистем, накопиченню відпаду та сухостою, появі осередків

		шкідників та хвороб, і як наслідок повному розбалансуванню лісової екосистеми
Альтернатива 2 Прийняття проєкту постанови Кабінету Міністрів України	Ведення лісового господарства на принципах наближеного до природи лісівництва дозволить суттєво підвищити стійкість та життєздатність лісових екосистем	Відсутні

IV. Вибір найбільш оптимального альтернативного способу досягнення цілей

Враховуючи вищенаведені позитивні та негативні сторони альтернативних способів досягнення мети, доцільно прийняти розроблений Проєкт.

Рейтинг результативності (досягнення цілей під час вирішення проблеми)	Бал результативності (за чотирибальною системою оцінки)	Коментарі щодо присвоєння відповідного бала
Альтернатива 1 Невтручання і залишення існуючої ситуації	1	Не дозволяє урегулювати суперечності між змінами в законодавстві та вимогами чинних нормативно-правових актів
Альтернатива 2 Прийняття Проєкту	4	Прийняття Проєкту дозволить перевести ведення лісового господарства на принципи наближеного до природи лісівництва, що суттєво підвищити стійкість та життєздатність лісових екосистем України

Рейтинг результативності	Вигоди (підсумок)	Витрати (підсумок)	Обґрунтування відповідного місця альтернативи у рейтингу
Альтернатива 2 Прийняття Проєкту	Ведення лісового господарства на принципах наближеного до природи лісівництва дозволить суттєво підвищити стійкість та життєздатність лісових екосистем	Відсутні	Прийняття проєкту постанови дозволяє досягнути визначених цілей сталого ведення лісового господарства
Альтернатива 1 Невтручання і залишення існуючої ситуації	Вигоди цього способу відсутні	Не проведення лісгосподарських заходів (рубок	Залишення ситуації в існуючому стані не дозволяє урегулювати суперечності між змінами в

		догляду) призводить до втрат деревини, збіднення лісових екосистем, накопиченню відпаду та сухостою, появі осередків шкідників та хвороб, і як наслідок повному розбалансуванню лісової екосистеми	законодавстві та вимогами нормативно-правових актів.
--	--	--	--

Рейтинг	Аргументи щодо переваги обраної альтернативи/причини відмови від альтернативи	Оцінка ризику зовнішніх чинників на дію запропонованого регуляторного акта
Альтернатива 2 Прийняття Проєкту	Прийняття Проєкту є найбільш прийнятним, обґрунтованим та ефективним способом досягнення поставлених цілей.	Ризик зовнішніх чинників на дію запропонованого регуляторного акта не передбачається
Альтернатива 1 Невтручання і залишення існуючої ситуації	Недоцільна, оскільки у разі залишення ситуації без змін досягнення визначених цілей неможливе	Ризик зовнішніх чинників на дію запропонованого регуляторного акта не передбачається

V. Механізми та заходи, які забезпечать розв'язання визначеної проблеми

Способи розв'язання визначеної проблеми.

Прийняття Проєкту дозволить уніфікувати та встановити процедуру призначення та проведення рубок в лісах України.

Організаційні заходи, які необхідно здійснити для впровадження регуляторного акта.

1. Центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового господарства, забезпечити інформування своїх територіальних органів, структурних підрозділів облдержадміністрацій з питань охорони навколишнього природного середовища, органів місцевого самоврядування, власників лісів, постійних лісокористувачів та громадськості

про вимоги регуляторного акта шляхом його оприлюднення в засобах масової інформації та на офіційному веб-сайті.

2. Суб'єктам господарювання у сфері ведення лісового господарства необхідно керуватися вимогами даного регуляторного акта при здійсненні своєї діяльності в частині проведення рубок в лісах України.

VI. Оцінка виконання вимог регуляторного акта залежно від ресурсів, якими розпоряджаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи, які повинні проваджувати або виконувати ці вимоги

Здійснення фінансових витрат на виконання вимог проекту акта для органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, фізичних осіб не передбачається. Оскільки дія регуляторного акта не поширюється на суб'єкти малого підприємництва, М-тест не проводився.

Необхідно зазначити, що прийняття проект акта не передбачає утворення державних структур управління і не потребує додаткових матеріальних та інших витрат.

Для впровадження та виконання вимог регуляторного акта органам державної влади не потрібно додаткових витрат з бюджету.

Запропонований проект регуляторного акта не поширюється на суб'єктів малого підприємництва, тому розрахунок витрат на запропоноване державне регулювання для суб'єкта малого підприємництва також не проводився.

VII. Обґрунтування запропонованого строку дії регуляторного акта

Враховуючи безперервність ведення лісового господарства, проект акта доцільно запроваджувати на необмежений термін, його дія буде постійною на термін дії Лісового кодексу України та залежатиме від змін у законодавстві України.

Набрання чинності регуляторним актом – відповідно до законодавства після його офіційного оприлюднення.

VIII. Визначення показників результативності дії регуляторного акта

Прогнозними значеннями показників результативності регуляторного акта є:

1. Розмір надходжень до державного та місцевих бюджетів і державних цільових фондів, пов'язаних із дією акта – прямих надходжень до державного бюджету не передбачається.

2. Кількість суб'єктів господарювання та/або фізичних осіб, на яких поширюється дія акта – на всіх власників лісів і постійних лісокористувачів, у поточному році їх кількість становить 507 суб'єктів господарювання.

3. Рівень поінформованості суб'єктів господарювання та/або фізичних осіб з основних положень регуляторного акта – середній, оскільки

повідомлення про оприлюднення проєкту акта та аналізу регуляторного впливу акта розміщено на офіційному веб-сайті Держлісагентства в мережі Інтернет (www.forest.gov.ua).

4. Розмір коштів і часу, що необхідно буде витратити суб'єктам господарювання та/або фізичним особам, для виконання вимог акта – розмір коштів та часу не змінюватиметься.

ІХ. Визначення заходів, за допомогою яких здійснюватиметься відстеження результативності дії регуляторного акта

Відстеження результативності регуляторного акта здійснюватиметься Держлісагентством шляхом аналізу статистичної інформації про проведення рубок в лісах України.

Базове відстеження результативності регуляторного акта здійснюватиметься до дня набрання чинності цим регуляторним актом.

Повторне відстеження результативності регуляторного акта здійснюватиметься через рік з дня набрання ним чинності, але не пізніше двох років з дня набрання чинності цим актом.

Періодичні відстеження результативності регуляторного акта здійснюватимуться раз на кожні три роки, починаючи з дня закінчення заходів з повторного відстеження результативності цього акта.

Метод проведення відстеження результативності – статистичний.

Для відстеження результативності будуть використовуватись дані, отримані за результатами річних звітів територіальних органів Держлісагентства та інформації Державної служби статистики України.

Цільові групи, які будуть залучатись для проведення відстеження, – Український науково-дослідний інститут лісового господарства і агролісомеліорації, Український науково-дослідний інститут гірського лісівництва, 24 територіальні органи Держлісагентства, 507 власників лісів і постійних лісокористувачів.

**Голова Державного агентства
лісових ресурсів України**

Юрій БОЛОХОВЕЦЬ

«___» _____ 2021 р.

ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ОПРИЛЮДНЕННЯ
проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження
Правил рубок в лісах України, внесення змін до Порядку спеціального
використання лісових ресурсів та визнання такими, що втратили
чинність, окремих постанов Кабінету Міністрів України»

Відповідно до статей 9, 13 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» та з метою одержання зауважень і пропозицій, Держлісагентство повідомляє про оприлюднення проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Правил рубок в лісах України, внесення змін до Порядку спеціального використання лісових ресурсів та визнання такими, що втратили чинність, окремих постанов Кабінету Міністрів України», з урахуванням зауважень і пропозицій, що надійшли в установленому порядку до Держлісагентства.

Проект постанови розміщено в мережі Інтернет на офіційному веб-сайті Державного агентства лісових ресурсів України: www.forest.gov.ua.

Зауваження та пропозиції до проекту постанови в письмовій та електронній формі надаються у місячний термін з дня опублікування за адресами:

Державне агентство лісових ресурсів України - вул. Шота Руставелі, 9а, м. Київ, 01601 (www.forest.gov.ua; тел. (044) 234-09-40);

Державна регуляторна служба України – вул. Арсенальна, 9/11, м. Київ, 01011 (www.drs.gov.ua).

**Голова Державного агентства
лісових ресурсів України**

Юрій БОЛОХОВЕЦЬ

**МІНІСТЕРСТВО ЗАХИСТУ ДОВКІЛЛЯ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ
(МІНДОВКІЛЛЯ)**

вул. Митрополита Василя Липківського, 35, м. Київ, 03035, тел.: (044) 206-31-00, (044) 206-31-15,
факс: (044) 206-31-07, E-mail: info@mer.gov.ua, ідентифікаційний код 43672853

№ _____

На № 02-07/8816-21 від 26.10.2021

**Державне агентство лісових
ресурсів України**

**Про погодження проєкту
постанови**

Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України надсилає завізований проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Правил рубок в лісах України, внесення змін до Порядку спеціального використання лісових ресурсів та визнання такими, що втратили чинність, окремих постанов Кабінету Міністрів України» з метою направлення його на подальше погодження до заінтересованих органів.

Разом з тим зазначаємо, що міністерством було доопрацьовано проєкт постанови з урахуванням вимог нормопроєктувальної техніки та внесено редакційні правки, що не змінило його суті.

Додаток: на 42 арк. в 1 прим.

Міністр

Роман АБРАМОВСЬКИЙ

Анатолій Борсук 206-31-26

UB
Міндовкілля
№925/1-22/23334-21 від 03.11.2021
КЕП: Абрамовський Р. Р. 03.11.2021 14:22
58E2D9E7F900307B040000001E6B2F00C0608500
Сертифікат дійсний з 24.06.2020 00:00 до 24.06.2022 00:00